

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deak Ferenc Nr. 20
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
lază.

Incidentul Goga-Vaida.

Domnule Director,

Alăturatul raport asupra conflictului dintre domnii Alex. Vaida și Oct. Goga, întrucât concluziile la care am ajuns au fost acceptate de părți, încheie definitiv incidentul la a cărui aplanare mi-a fost dat să contribui.

Dacă neîngrădit de toate chestiunile de formă și de procedură mă aflu într-o situație mai prielnică, decât un tribunal sau un juriu pentru descoperirea adevărului, faptul că părțile și-au pus iscălitura în josul concluziunilor mele le dă toată autoritatea lucrului judecat.

În urma acestora îmi permit a cere dela d. Vaida să dați ospitalitate lucrării mele împreună cu textul concluziunilor în întregime, fără modificări, iar în vederea scopului ce l'am urmărit și pe care îl apreciez toți Românii de inimă, și fără comentariu: lăsați vremea să mai potolească calurile sbuciumate ale cugetului românesc, răscolite de această tragică ciocnire.

Mulțumindu-vă cu anticipație vă rog de director să primiți asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

8 Februarie 1912.

C. Stere.

Raport

asupra conflictului între domnii Alexandru Vaida-Voevod și Octavian Goga.

Prin comunicatul publicat în „Românul” și „Tribuna”, al cărui cuprins prealabil l'am supus domnilor Alexandru Vaida-Voevod și Octavian Goga și am primit dela domniile lor asigurarea categorică de adesiune, — am făcut cunoscut publicului românesc, că m'am crezut dator să propun mijlocirea mea amicală în conflictul ivit între acești doi bărbați de seamă ai neamului nostru.

Înainte de a expune rezultatele intervențiunii mele sunt silit să lămuresc toate împrejurările și condițiunile în cari am făcut acest demers, fiindcă numai astfel vor fi în același timp lămurite pe deplin atât caracterul însuși al intervențiunii mele, cât și valoarea reală a rezultatelor obținute prin ea.

Din nenorocire incidentul dintre domnii Vaida și Goga nu se prezintă ca un conflict pur personal. Acești doi oameni, din potrivă, au trăit ani îndelungați în cea mai strânsă intimitate și prietinie. Dacă ne-a fost dat să-i vedem față în față ca dușmani, aceasta nu se datorește decât raporturilor nenormale, izvorite din disensiunile politice, cari au dat naștere conflictului nenorocit dintre „Tribuna” și „Co-

mitetul național”. Astfel deși în momentul de față rolul meu se mărginește la încercarea de aplanare a unui conflict personal, totuși mi-se impune să încep prin precizarea atitudinii mele față de conflictul politic, fiindcă numai așa rolul meu adevărat, și însuși motivele intervențiunii mele vor putea fi puse în lumină.

Poporul român din Ardeal și Ungaria luptă în momentul de față înainte de toate pentru apărarea și afirmarea a însuși ființei sale naționale. Condițiunile și împrejurările luptei politice în această situație nu pot fi confundate cu ale popoarelor a căror existență ca neam este în afară de discuție, fiindcă în cazul acesta toate cauzele de diferențiere, din punctul de vedere social sau de concepție filosofică, au o însemnătate cu desăvârșire secundară. Un gânditor atât de paradoxal cum este Bernard Shaw, — liber cugetător, socialist și revoluționar, — recunoaște această „necesitate blăstămată” pentru o țară care se află la un grad de cultură relativ atât de înalt cum este Irlanda (în prefața pentru oamenii politici la „John Bull's Other Island”). Și nu trebuie să scăpăm din vedere că acolo poporul irlandez a reușit cel puțin să se constituie într'un factor politic însemnat, adeseori decisiv, în politica statului britanic. Cu atât mai imperioasă este această necesitate pentru poporul românesc din Ungaria, care numai astfel poate ajunge un factor politic apreciabil atât față de organele de stat din Ungaria cât și în complexul întregului imperiu. Și socot nu se poate găsi un moment mai puțin potrivit decât cel de față pentru legitimarea or cărei acțiuni, ce ar putea slăbi prestigiul și eficacitatea luptei politice a organelor reprezentative ale poporului român din statul ungar.

Acest mod de a vedea (pe care de altfel am avut prilejul de a-l afirma, cu toată rezerva ce credeam că mi-se impune din diferite motive, și prin publicitate) exclude nădăjduesc ori ce bănuială că motivul intervențiunii mele, ar trebui căutat în dorința de a sprijini, direct sau indirect campania politică a Tribunei din Arad ori în năzuința de-a slăbi acțiunea partidului național.

Mai mult. În primul moment al intervențiunii mele eu nici n'am avut în vedere conflictul personal dintre domnii Vaida și Goga.

În adevăr chemat de domnul Goga la Budapesta, în împrejurările ce le voi arăta mai jos, m'am întâlnit acolo în ziua de 12 Ianuarie n. și cu d. Iuliu Maniu. În acel moment atât eu cât și domnii Maniu și Goga credeam, că incidentul Vaida-Goga, sub aspectul lui pur personal, este pe cale

de a se lămurii. Atunci ne-am înțeles de-a ne întâlni peste 10 zile la Brașov, nu în vederea acestui incident, care până la aceea dată, în credința noastră, urma să fie aplanat definitiv, ci spre a mijloci restabilirea vieții normale de partid și colaborarea cinstită a tuturor elementelor active ale românilor din Ardeal și Ungaria, în lupta națională.

În această credință am sosit eu în 23 Ianuarie a. c. la Brașov. Și acolo pe neașteptate aflu dela d. Vaida că, în cele 10 zile ce s'au strecurat după înțelegerea avută cu domnii Maniu și Goga, incidentul nu numai că nu s'a rezolvit, dar încă cu mult s'a complicat și s'a agravat și stă cu toată imensa lui greutate în calea scopului pentru care venisem la Brașov. În același timp, din expunerile însuși ale domnilor Vaida și Goga, întreaga această afacere apărea în cugetul meu sub o înfățișare cu deosebire tragică.

Față în față steteau doi oameni, din cari unul, Dr. Vaida nu era numai convins de temeinicia acuzațiunilor sale, dar se credea dator, în interesul superior național și moral de-a le susține cu toată energia; iar pe de altă parte d. Goga, cu aceeași tărie se credea victimă unei strigătoare nedreptăți, și chiar a unor uneltiri grozave, întrucât se știa nevinovat de fapta ce i-se imputa.

Aveam eu dreptul ca om, ca român, ca prietin, să-mi spal mâinile în fața acestei tragedii? Nu aveam datoria de a încerca în măsura puterilor mele de a aduce lumină asupra acestei fatale coliziuni? Puteam, în sfârșit, rămânea indiferent față de urmările ei catastrofale, pe cari le întrevedeam cu groază?

Las răspunsul la aprecierea ori căruia om de inimă.

În această situație am crezut de datoria mea să pun dlor Vaida și Goga următoarele două întrebări:

1) Nu se cred dlor datori de-a face o ultimă efortare de-a lămurii acest dureros conflict și a încerca, de se va putea, aplanarea lui?

2) Au încredere în sentimentele mele și în judecata mea obiectivă și nepărtinătoare?

Și pot asigura că numai răspunsul afirmativ la aceste întrebări legitima în conștiința mea intervențiunea ulterioară, — cu atât mai mult că însuși acest răspuns afirmativ îndepărta și umbra de îndoială înce privește fie sinceritatea, fie sentimentele adevărate de cari erau însuflețite ambele părți.

Astfel am ajuns, de comun acord, să redactăm comunicatul adresat în numele meu către presă, precum am stabilit și mo-

dul de procedare în ce privește publicarea actelor și mersul cercetărilor noastre.

Nu am luat dar asupra-mi sarcina de judecător, ci numai de mijlocitor prietinesc, de-ale cărui intențiuni nu se îndoiu nici d. Vaida, nici d. Goga. Nu aveam de dat o sentință care să fie obligatoare pentru ei, ci numai ei s'au legat, înainte de-a păși mai departe în acest conflict, de-a vedea dacă din cercetarea ce urma să facem împreună nu se va putea stabili vreun fapt nou, în a cărui lumină, chiar pentru ei toată afacerea s'ar putea înfățișa sub un alt aspect sau dacă o lumină nouă nu va putea răsări dintr-o analiză și precizare, făcută alături de un prieten nepărtinitor, a faptelor cunoscute.

Nu am altă autoritate, decât aceea pe care mi-o dă încrederea amândurora, și nu mi-am rezervat alt drept decât acela pe care mi l'ar putea da convingerea și conștiința fiecăruia din ei.

An studiat toate actele afacerii și am procedat și la un supliment de anchetă personală.

În cele ce urmează, pe temeiul acestei cercetări, voi căuta să lămuresc:

1) Cum se înfățișa toată chestiunea pentru d. Vaida în momentul când își formula acuzațiunea, și dacă i-se poate imputa vre-o nesocotință sau lipsă de sinceritate.

2) Cum se prezintă aceiași chestie în situația specială a dlui Goga atât în momentul când a aflat grava acuzație ce i-s'a adus, cât și în urmă, precum și dacă i-se poate găsi vre-o vină.

3) Analiza obiectivă a împrejurărilor ce vor fi rămas ne elucidate prin lămuririle de mai sus.

4) Concluziunile mele.

I.

Prin articolul publicat în „Românul” din 24 Decembrie 1911 (6 Ian. 1912), d. Alexandru Vaida-Voevod a formulat împotriva dlui Octavian Goga acuzațiunea precumă acest din urmă, fiind membru în comitetul național, s'a prezentat, fără știrea comitetului la un bărbat politic maghiar, făcându-i anume declarațiuni relative la neînțelegerile ce ar fi existat în sânul comitetului național.

Cuprinsul acestor declarațiuni imputate dlui Goga, — cum rezultă atât din articolul citat, cât mai cu seamă din actele publicate în Nrul din 17 (30 Ianuarie) 1912 al „Românului”, în ce privește comunicațiunea făcută de către amintitul bărbat politic (d. Kristoffy) direct dlui Vaida și Maniu. — se mărginește la constatarea nemulțumirii „elementelor tinere” cu direcția partidului.

Întru cât în momentul de față analizez lucrurile din punctul de vedere al situațiunei, în care se afla d. Vaida în momentul când și-a lansat acuzațiunea, ni-se impun două întrebări:

1) Se poate oare contesta că astfel de comunicații din partea dlui Kristoffy către d. Vaida au avut loc, atât în ce privește faptul însuși, cât și în ce privește cuprinsul lor?

2) Se poate admite, că d. Vaida a fost ținut să creadă dlui Kristoffy?

La prima întrebare răspunde pe deplin mulțumitor însuși d. Kristoffy când de-

clară în fața dlui Goga (cum declarase înainte și dlui Bocu) că omul pe care Excelența Sa susține că l'ar fi luat drept un „Octavian Goga” autentic „a desaprobat că nu m'au (pe d. Kristoffy) candidat în cercul Bocsei.” Pe cine putea oare desaproba acest „Octavian Goga” pentru această faptă dacă nu direcția partidului și în special pe președintele clubului d. Mihali? Și în numele cui se făcea desaprobarea și se propune reparația, în formă de altă candidatură ce nu putea doar fi un fapt personal al desaprobatorului? Putea, pentru d. Kristoffy fi o dovadă mai patentă de „nemulțumirea elementelor tinere”, cari firește, în gândul Excel. Sale doreau prea mult să fie reprezentate în parlament de Excelența Sa?

Mai mult. Declarația dlui Kristoffy acopere pe deplin, în treacă fie zis, și mărturia dlui Milan Hodza (lăsând la o parte bineînțelese pentru un moment chestiunea de identitate), căci a spune despre omul care ți-ar fi oferit un cerc electoral, fixând și costul la 20.000 cor., numai că „mi-a făcut impresia că a voit să-și ofere serviciile” înseamnă a recurge la un eufemism care frizează ingratitudea!

Vădit, suntem numai în fața unor variante, perfect explicabile atât prin deosebirea de persoane, între cari au avut loc aceste convorbiri, prin împrejurările, în cari ele s'au produs, cât și prin punctul de vedere, din care privia lucrurile vorbitorul în aceste situațiuni deosebite.

Prin urmare, departe de a constata în această privință vre-o desmințire în declarațiunile semnate de d. Kristoffy, eu nu pot vedea în ele decât o confirmațiune, atât în ce privește faptul însuși cât și în ce privește cuprinsul comunicațiunii făcute de Excelența Sa către d. Vaida.

Ori ce argumentare este deci de prisos, fără să mai vorbesc de faptul, că la această comunicațiune a fost față și un martor, d. Iuliu Maniu, ceace pentru ori ce om cu mintea sănătoasă, înlătură posibilitatea ori cărei discuțiuni.

Dar au crezut domnii Vaida și Maniu spuselor dlui Kristoffy?

Mai curând poate ar trebui să punem întrebarea: dar au putut ei oare pune la îndoială veracitatea dlui Kristoffy? Erau ei îndreptățiți să presupună că d. Kristoffy se expune cu atâta ușurință unei desmințiri în cazul dacă domniile lor ar fi comunicat îndată dlui Goga această conversațiune? Pe lângă aceasta, convorbitorii dlui Kristoffy știau că pe atunci d. Goga înădevăr, prin acțiunea sa în sânul comitetului și mai ales prin criticile formulate chiar în fața domniilor lor și a altor persoane, obicinuia a lua atitudinea de opozant.

Un moment d. Goga ridică obiecțiunea că d. Vaida, cu care și după alegeri dsa păstrea încă relațiuni prietenești și chiar intime, atâta vreme nu i-a făcut nici o alușiune la conversațiunea avută cu d. Kristoffy. Această discrețiune a avut urmări nenorocite, căci altfel toată chestiunea ar fi fost de mult limpezită. Totuși puțină cugetare înlătură însemnătatea acestei obiecțiuni. Mai întâi, toemai dacă dnii Vaida și Maniu nu ar fi crezut cuvintelor dlui Kristoffy, ei n'ar mai fi avut nici un motiv să tănuiască această conversațiune, care atuncia ar fi trebuit socotită de

ei cel mult ca o încercare grosolană de intrigă. În al doilea rând, odată ce faptul și cuprinsul conversațiunii sunt confirmate de declarațiunile semnate de d. Kristoffy, ce rost mai are de a căuta explicația acestei îndelungate tăceri, care se constată în fapt, ori cum d. Goga personal ar fi interpretat-o și apreciat-o? Domnii Vaida și Maniu explică discrețiunea lor prin faptul că forma anodină în care d. Kristoffy, la urma urmelor, a îmbrăcat comunicațiunea sa, ori, cât de desagreabil îi surprinsese ea în primul moment, nu le îngăduia să-i atribuie o mare importanță. Dacă d. Kristoffy le-ar fi spus măcar despre oferta unui cerc fără autorizarea celor în drept, desigur chestiunea ar fi fost privită altfel. Dar în împrejurările de atunci ei vedeau mai mult în actul presupus al dlui Goga o manifestare de vanitate juvenilă, o încercare de a-și da o mai mare importanță politică și în fața tăcerii dlui Goga însuși preferau să nu-i atingă susceptibilitatea. Am eu atât mai puține motive de-a pune la îndoială această explicație, întru cât de fapt se stabilește că, de pildă, și d. Aurel Vlad, căruia și d. Kristoffy îi spusese cam acelaș lucru, n'a crezut nici el de cuviință să-i dea vre-o importanță acestei informațiuni și să o comunice cuiva.

Importanța informațiunii inițiale creștea cu timpul în ochii dlui Vaida numai în lumina evenimentelor și a informațiilor ulterioare. După Septembrie trecut, când a avut loc conversația înregistrată în actele publicate dintre d. Kristoffy și Hodza, dsa aude deja despre o „ofertă de servicii” despre care înainte nu se vorbea: iar în Decembrie, cu puține zile înainte de momentul, când d. Vaida se crede dator de-a păși la o acuzare publică, intervine mărturia dlui Dr. Szakoleczay, care înlătură ultimile șovăiri.

Pentru a judeca cu dreptate actul unui om suntem datori să ne identificăm un moment măcar cu procesul psihologic ce se petrece în el.

Care este starea sufletească a dlui Vaida în acest moment critic pentru ori ce organizațiune de partid, răzvrătirea unei părți din membrii ei, și mai cu seamă a membrilor, cari poartă vre-o răspundere și iau parte la directiva partidului, se prezintă ca o tradare de partid. — Iar în situația specială din Ardeal o tradare de partid nu are caracterul relativ inofensiv, pe care l'ar avea defectiunea vreunui „liberal” sau „conservator” în altă parte. Lupta politică fiind dată aici pentru apărarea ființei însăși naționale, tradarea de partid se confundă, firește, cu tradarea de neam în ochii tuturor acelor cari rămân cedincioși steagului partidului. Un răzvrătit în asemenea împrejurări nu poate fi privit ca un simplu adversar, ci ca un dușman, și un dușman ce pare cu atât mai odios cu cât e mai vie conștiința de dreptate a cauzei apărute. Sunt fatalități ale vieții de partid: cine nu-și poate impune aceasta aspră disciplină de partid, cine nu poate subordona, în condițiunile tragice ale luptei naționale necesităților inexorabile ale luptei împotriva opresorului toate considerațiunile ideologice, acela nu are însușirile necesare de luptător, și nici nu are ce căuta în politică. Toate aspirațiunile

și toată acțiunea de critică, întru cât sunt legitime, nu se pot exercita împotriva partidului, ci numai în sânul partidului și în limitele compatibile cu disciplina lui.

Acest punct de vedere l'a afirmat solemn întreg comitetul național față de acțiunea „Tribunei”. În Decembrie trecut relațiile dintre „comitet” și „Tribuna” se înăspriseră până într'atâta încât era clar, că dacă nu intervine imediat pacea, cu restabilirea vieții normale și a disciplinei de partid, nu rămâne altă ieșire decât un război de exterminare între taberele învrășmășite.

Alexandru Vaida nu este omul, care să se oprească la jumătatea drumului.

În acest moment în cugetul său vinovăția lui Goga apare tot mai mult ca o certitudine. Campionul de frunte al „Tribunei” a întunecat tot mai mult în ochii săi icoana poetului Goga, a omului care a trezit în noi atâtea sentimente și gândiri înalte. Și mărturia dlui Dr. Szakoleczay, i-s'a înfățișat ca o dovadă desăvârșită a trădării. În această situație chiar simțul datoriei față de cauza națională îi impunea să păsească la o acuzare publică, ori cât i-ar fi penibil să apară în acest rol față de un vechiu prieten.

Judecând rece și obiectiv nu pot acorda atâtea însemnătate mărturiei dlui Szakoleczay. La întrebarea, ce i-am pus, fiind față și dnii Vaida și Maniu, d. Szakoleczay mi-a răspuns că aceea conversație între dsa și d. Kristoffy, pe care o resumă în mărturie, a avut loc într'un moment când atât discuțiunile dintre comitet și „Tribuna” cât și rolul dlui Goga în această luptă ajunseseră de notorietate publică, adecă fusese cunoscute atât dlui Kristoffy cât și domniei sale, și că conversația însăși avea de obiect o consultație politică între domniile lor asupra stărilor politice la Români. În asemenea condițiuni îmi este cu neputință de a isola în conversația relatată partea ce se referă la evocarea informațiunii inițiale datorite presupusului „Octavian Goga” de partea ce poate apare ca rezultatul unei sugestii retrospective, sub presiunea evenimentelor ulterioare, și nici măcar de aportul personal al fiecăruia din convorbitori, pentru cari de altfel atunci nu precizarea informațiunii inițiale le putea prezenta vre-un interes, ci situațiunea de fapt în întregimea ei.

Însă în cugetul dlui Vaida toate aceste considerațiuni nici nu se puteau ivi fiindcă dsa însuși ne explică cum în sufletul dsale, în lumina faptelor ulterioare, se transformă înțelesul informațiunii inițiale ce-i părea atât de inofensivă la început.

Din aceste elemente s'a încheșat convingerea fermă a dlui Vaida, că d. Goga e vinovat de uneltiri culpabile. Nici un moment nu se putea dsa îndoi, că nu Octavian Goga este acela, care ar fi fost la d. Kristoffy, i-a vorbit de nemulțumirile tinerilor, a criticat direcția partidului, i-a oferit serviciile sale; și toate aceste în taină, pe când peste tot predica intransigența și lupta mai energică; iar mărturia dlui Szakoleczay îi servea toate lozincile dlui Goga în aranjare. Kristoffy — stă, mai putea fi îndoiială?

Sinceritatea desăvârșită a dlui Vaida se dovedește prin însăși siguranța implacabilă cu care este formulată acușarea;

în fiecare rând al actului de acuzare se simte omul, care nu se teme de desavuare, propune un juriu, se îndoiește dacă cel acuzat va cuteza măcar să-i conteste autenticitatea informațiunilor etc.

Am în această privință mărturia prețioasă a dlui Goga însuși. Siguranța acuzatorului l'a impresionat atât de mult încât dsa, care știa că n'a fost la d. Kristoffy, nu și-o putea explica decât prin ipoteza unui complot, în care s'ar fi înțeles împotriva dsale, d. Kristoffy cu vre-o 5 sau 6 bărbați politici.

Dar atitudinea dlui Kristoffy i-a dovedit că, în fapt, complot n'a fost. Atunci? care poate fi altă explicație pentru această siguranță decât convingerea adâncă în veracitatea informațiunilor sale?

Și'n adevăr, în fața acestor informațiuni s'ar părea că nu poate fi decât o singură deducțiune logică. Nu e de mirare că d. Maniu, întâi, declarase că e inadmisibil ca d. Goga să poată tăgădui faptul însuși al vizitei sale la d. Kristoffy, iar apoi că e inadmisibil că acest dn urmă să confirme această tăgadă.

Dar realitatea odată mai mult și-a bătut joc de toate deducțiunile logice.

II.

A venit momentul să punem în lumină, cum a fost primită de d. Goga grava acuzare ce i-s'a aruncat.

Toată situația de aci înainte este dominată de două fapte: protestarea de nevinovăție a dlui Goga și declarația dlui Kristoffy în fața martorilor că s'a înșelat asupra persoanei și că în realitate n'a văzut nici odată pe d. Goga.

Pentru prima oară a cetit d. Goga articolul dlui Vaida în seara târziu din ajunul Crăciunului în restaurantul Brote din Sibiu. Și din primul moment în fața asistentei întregi, ca și a doua zi tot în restaurantul Brote, a protestat cu ultima energie și a susținut că nu cunoaște pe nici un om politic maghiar și n'a stat nici odată de vorbă cu nici unul din ei, afirmând că dacă s'ar dovedi contrarul e gata să suporte toate consecințele. Citez dintre numeroasele persoane cari au fost de față la aceste protestări pe domnii: Partenie Cosma, Nicolae Ivan, Dr. Liviu Leményi, Dr. Lucian Borgia, Dr. Ion Fruma, poetul St. O. Iosif, I. Morandini, Aurel Esca, Dr. C. Buceșan etc. Iar Luni, 8 Ianuarie n., abia vre-o 30 de ceasuri după cetirea articolului, martorii dlui Goga sunt în fața dlui Vaida la Brașov, cu o declarație scrisă care tăgăduiește categoric ori ce conversație politică cu vre-un politician maghiar.

Aceasta ar fi atitudinea unui om care se știa vinovat? În loc să caute scăpare „pe cale de interpretare” el și-ar fi tăiat oare astfel dela început ori ce responsabilitate de retragere și nu trebuie scăpat din vedere că în momentul când lua această atitudine Goga nu știa ce probe poate poseda acuzatorul său, precum nu știa nici despre cine este vorba. În asemenea condițiuni a presupune că Goga totuși se știa vinovat înseamnă a admite că el se simțea stăpân absolut pe persoana dlui Kristoffy, indiferent de probele de cari ar dispune d. Vaida, declarații autentice, fotografii etc. că se simțea în putere de-a forța pe un fost și viitor ministru maghiar să mintă, să

iventeze un basm caraghios cu „pseudo-Goga” etc.! Este oare admisibilă această ipoteză pentru ori ce minte sănătoasă?

Și ce mijloace avea Goga pentru a sili pe d. Kristoffy de-a retracta atâtea declarații anterioare nediscutabile și a recunoaște, împotriva adevărului că îl vede pentru prima oară? Intervenția dlui Bocu? Dar aceasta ar însemna un adevărat complot în care sunt implicate cel puțin 3 persoane: d. Kristoffy, d. Goga și d. Bocu (iarăși complot! se vede că în Ungaria nu e nimic mai ușor decât a presupune un complot când este în cauză vre-un însemnat bărbat de stat...) dar dacă, în această ipoteză, d. Kristoffy în ori ce caz poate fi sigur de d. Goga, ca și d. Goga de d. Kristoffy, nu tot așa stau lucrurile pentru d. Kristoffy, ca și pentru d. Goga, față de d. Bocu. Fluctuațiunile politice pot aduce multe schimbări în legăturile, interesele și simpatiile dlui Bocu. Dacă acesta astăzi poate avea interes, să servească pe d. Goga și să fie agreabil dlui Kristoffy, mâine el poate ajunge la dușmănie cu d. Goga, sau să aibe interesul de a fi agreabil celui mai aprig adversar al dlui Kristoffy, ori chiar dlui Vaida și Vlad. Nu se văd în politică astfel de întorsături în toate zilele, și d. Kristoffy nu le poate prevedea? Mai mult. Dacă d. Kristoffy este sigur de sine și a luat, să presupunem, toate precauțiunile pentru a putea recurge eventual la o nouă desmintire, el nu poate fi sigur de prudența dlui Goga, nici de dibăcia dlui Bocu — complotul e în trei, nu-i așa? — Și de unde să poată ști Excelența Sa că d. Goga n'a avut ușurința să lase în mâna dlui Bocu, sau d. Bocu n'a avut iscusința să-și asigure el însuși vre-o probă decisivă? Poate un om în situația dlui Kristoffy să-și dea astfel reputația pe mâna dlui Bocu, ale cărui interese și simpatii, repet, se pot și schimba dintr'o zi într'alta? Este admisibilă astfel de ipoteză, dacă chiar însuși caracterul dlui Kristoffy nu ne pune la adăpostul unor astfel de coniecturi?

Mai departe. Dacă se presupune că d. Goga are atâtea putere asupra dlui Kristoffy, încât chiar înainte de a ști probele dlui Vaida, putea să fie sigur că e în măsură de a impune toate retractările și chiar un complot, — în trei, cu d. Bocu, — și să pună astfel pe Excelența Sa într'o situație cel puțin delicată față de atâția oameni, cari au altfel de însemnătate politică, dnii Vaida, Maniu, Vlad, Hodza, Szakoleczay: nu era mai natural ca d. Goga să-și fi utilizat această putere tainică din capul locului, ca să nu fie expus ca numele său să fie purtat de însuși d. Kristoffy din gură în gură? Cu alte cuvinte, însăși ușurința cu care d. Kristoffy a pronunțat de atâtea ori numele lui Goga nu exclude oare ori ce idee de conjurație dintre ei, și nu dovedește ea pe deplin lipsa ori cărui interes din partea dlui Kristoffy de-a cruța pe d. Goga? Poate un personaj de talia și situația dlui Kristoffy arunca fără nici o jenă numele unui om cu care s'ar afla în relațiuni tainice și importante, și încă al unui om care, eventual, ar avea puterea de-a impune atâtea concesii adevărului și combinațiuni tenebroase, compromițându-i relațiunile politice de cea mai mare însemnătate? Mi-se pare că ajunge să pun aceste întrebări, — răspunsul este evident.

În resumat: ori cum ar fi apreciată și interpretată apariția neașteptată pe scenă a unui pseudo-Goga, asupra căruia voi reveni îndată, faptul în sine că în împrejurările concrete analizate mai sus, d. Kristoffy a fost silit să recunoască că pentru prima oară îl vede pe d. Goga, dă afirmațiunii dârze a acestuia, făcute cu atâta hotărâre din primul moment, că nu cunoaște și nu a stat de vorbă cu nici un politician maghiar, toată autoritatea adevărilor pe deplin dovedite, o pune în afară de ori ce discuție posibilă ca o evidentă.

Recunosc cu toată francheța că în atitudinea dlui Kristoffy este o latură care poate părea multora îndoielnică sau cel puțin obscură. Dar ceea ce susțin cu toată tăria este că, în situațiunea concretă, această latură nu privește, nu poate privi pe d. Goga, și el nu poate fi făcut responsabil de ea.

Spre a fi complet mă voi opri și asupra acestei chestiuni.

Nu cunosc pe d. Kristoffy. Numi este permis de a-i judeca caracterul sau veracitatea spuselor sale, de a-i măsura cumpănirea în vorbe de a-i aprecia felul de a fi și de a face politică de a cerceta întru cât poate fi pornit spre intrigă etc. Personal sunt gata să accept toate afirmațiunile dlui Kristoffy drept un cuvânt de evanghelie: realitatea doar e compatibilă, cu situațiuni mai neverosimile decât închipuirile fantaziei de romancier. Dar nu pot trece cu tăcere asupra unor nedumeriri ce se vor ridica în spiritul ori cui, și cari pentru un moment influențase și judecata dlui Vaida în defavoarea dlui Goga. Însă e cu desăvârșire nedrept de-a cere omului cu totul nevinovat de fantasticul imbroglio la care asistăm să înlăture aceste nedumeriri.

Iată în fața dlui Kristoffy un om care se dă drept Goga și oferă, cu multă desinvoltură, un cerc electoral în care până atunci se alegea un deputat naționalist și la care Românii vădit nu ar fi putut renunța cu ușurință.

Ce scop putea să urmărească acest individ la d. Kristoffy? căci și el trebuia să aibă doar un scop plausibil bătând la ușa Excelenței Sale, nu-i așa? Să-l escrocheze cu ceva din cele 20.000 de coroane destinate scopurilor electorale? Dar d. Kristoffy nu putea să deburseze această sumă fără a controla cu cine are a face și dacă omul dispune de un cerc de însemnătate losășelului. Nu se încasează, sub nume fals mii de coroane, și constatarea adevărului ar fi fost prea ușoară. Sau poate sub pretextul unei tractări electorale falsul Goga nădăjduia să ciupească numai câteva coroane? Dar atunci de ce folos i-ar mai fi fost numele lui Goga? Unui poet, membru în comitetul național, secretar al Asociațiunii, nu aruncă un bacșiș nici măcar un politician ungar, ori cât dispreț ar avea el pentru „Valahi”...

Nu găsește nici o explicație în această direcție.

Dar cum a putut pătrunde individul descris până la Excelența Sa? Poate intra în casa preasospitalieră a dlui Kristoffy ori și cine, fără ca stăpânul să ia vre-o precauțiune pentru ca să-și cruțe timpul și cuvântul? Fie! Dar după ce individul s'a despărțit de d. Kristoffy, a putut Excelența Sa să rămână în adevăr sub impresia, fără nici un control ulterior cel puțin, că a avut a

face cu adevăratul Goga? Și a rămas Excelența Sa până la sfârșit în credință că un om în situația dlui Goga, chiar „Valah” fiind, se poate înfățișa sub aspectul acesta de escroc? Fie și aceasta! Dar atunci cum de a pus atâta temelie pe informațiunile unui astfel de tip, încât uza de ele de atâtea ori în conversațiunile și consultațiunile politice importante!

Iarăși explicația nu e ușoară.

În sfârșit vine în fața dlui Kristoffy, însoțit de martori, adevăratul Goga. Eminetul bărbat de stat se poate convinge că mulțumită ușurinței cu care îi venea pe buze acest nume a pus pe un nevinovat într-o situație tragică. Ii este iertat, ca om de inimă și de onoare, să ia atitudinea pe care a luat-o? Nu cădea asupra-i înainte de toate datoria să dea victimei toată reparația, și fără preocupare? E vinovat față de acest băiat și nu se simte dator să i-se pună la dispoziție necondiționat? Ce însemnează atunci toate aceste rezerve „pentru us particular” toate aceste telegrame „scandalizate”, aceste vorbe trimise dlui Vaida și Goga că nu înțelege să mai dea vre-o nouă lămurire, etc? Pentru ce, sau mai bine zis pentru cine este atât de jenat Excelența Sa?

În ce mă privește, socot că acest fapt chiar dovedește că d. Kristoffy nu s'a putut pune într-o situație atât de inextricabilă numai de dragul aceluia Goga, al cărui nume nu l'a cruțat niciodată; precum văd aci încă o dovadă că Goga nu are atâta putere asupra Excelenței Sale încât să fie în stare de a-i impune ori ce atitudine, — altfel aceste aere „scandalizate” n'ar fi fost cu putință.

Singura concluzie posibilă e că d. Kristoffy s'a pus într-o postură atât de defavorabilă numai pentru că în fața unui om pe care în adevăr nu-l văzuse niciodată nu putea să afirme contrariul (altfel se expunea de a fi tras și în judecată); dar în același timp Excelența Sa par'că nu voiește să dea pe față, pentru un motiv sau altul, adevăratul izvor al informațiilor sale. În această privință e foarte caracteristică mărturia dlui Milan Hodza, că în discuția ce a avut-o cu d. Kristoffy, acesta par'că se ferea să dea lămuriri mai deslușite asupra disensiunilor dintre Români. De unde provenea această rezervă? Pe Goga doar îl și numise, deci nu dorința de a-l cruța pe acesta este motivul ei adevărat.

Dar precum am spus, nimenea nu e în drept să ceară lui Goga de-a lămuri toate aceste nedumeriri de cari el nu este vinovat. Nu le pot lămuri nici eu, dar nici nu mă interesează toată discuția, fiindcă chiar din nedumeririle acestea rezultă nevinovăția lui Goga. Dacă sunt permise cu acest prilej toate ipotezele ele sunt cu desăvârșire inutile în cauză.

Toată problema se rezumă într-o întrebare foarte simplă: sau cuvintele dlui Kristoffy trebuie luate ca un adevăr neprihănit, și atunci toată discuția este închisă dela sine; ori dimpotrivă aceste cuvinte nu ne pot inspira nici o încredere și atunci toate comunicațiunile sale ulterioare mai pot servi de temelie pentru o acuzație atât de gravă, mai ales după ce au și fost retractate?

Nu cred că în situațiunea aceea ori cine ar mai putea avea aceea siguranță de

convingere pe care o posedă d. Vaida în momentul în care își formula acuzarea.

III.

Îmi rămâne încă de analizat un fapt care a apărut ca un motiv formal, care ar fi împiedecat descoperirea adevărului, — intervenția dlui Bocu. Personal regret neșpus această intervenție, fiindcă ea de fapt a slujit pentru a complica soluțiunea. Dar din cercetarea faptelor ce astăzi se pot stabili rezultă că această intervenție nu poate fi considerată ca o voită violare din partea dlui Goga a procedurii stabilite de juriu.

Domnul Bocu a fost plecat la Budapesta nu numai înainte ca d. Goga să fi știut hotărârea juriului asupra procedurii de urmat, dar chiar înainte ca juriul să fi fost hotărât ceva de fapt în această privință, în seara de 9 Ianuarie a. e. În momentul când d. Tăslăuanu, bărbatul de încredere al dlui Goga a fost pus în situația de a-i comunica hotărârile juriului, în după amiaza din 10 Ianuarie, nu numai că interviul dlui Bocu avusese loc, dar și rezultatul fusese comunicat la Arad, cu vre-o 6 ore înainte de sosirea acolo a dlui Tăslăuanu.

În ori ce caz nu se poate reproșa dlui Goga acest demers, care deși nu s'a opus la plecarea dlui Bocu, dar nici nu a fost inițiatorul acestei intervențiuni.

Toată această fatalitate se explică prin starea sufletească în care se afla Goga. El știa numai atâta, că el nu a fost la Kristoffy, și în fața siguranței cu care se aducea acuzația fel și fel de ipoteze fantastice îi treceau prin gând: o fi un complot infernal, o fi o mizerabilă tradare din partea cuiva? Nu găsea nici un răspuns. În acest tocmăi moment, în ziua de 9 Ianuarie, el îmi adresase telegrama de chemare, în trebuința sufletească de a avea pe lângă sine un om în ale cărui sentimente și judecată avea încredere. Din nenorocire am sosit prea târziu.

Ori cum ar fi, înțeleg că motivele formale să poată opri lucrarea unui juriu, dar în acest moment nu suntem în fața unui juriu, și întru cât privește fondul chestiunii am arătat că intervenția dlui Bocu nu poate avea acea putere fatală ca să poată împiedeca pentru vecie aplanarea acestui conflict.

IV.

Concluzie.

Din toate faptele și considerațiunile de mai sus se impune următoarea concluzie:

Octavian Goga și Alexandru Vaida sunt numai victime ale unui fatal concurs de împrejurări.

Adevărul ce răsare cu o putere invincibilă în conștiința mea din această, poate prea lungă, expunere îl pot rezuma în puține cuvinte:

Octavian Goga nu este vinovat, el n'a fost la Kristoffy.

Al. Vaida și-a formulat acuzațiunea în ziua de 24 Decembrie v. 1911 întemeiat pe informațiuni autentice, fiind deplin convins de dreptatea acuzațiunii.

Deci rezultă ca ultima concluzie, că Dl Al. Vaida trebuie să renunțe la acțiunea sa, iar Dl Octavian Goga trebuie să recunoască buna credință a D-lui Al. Vaida.

Sunt fericit că am putut contribui la lămurirea și aplanarea acestui tragic conflict, care se poate declara de închis.

Budapesta, 7 Februarie 1912 n.

C. Stere (m. p.)

De acord cu concluziunile de mai sus, declarăm și noi incidentul închis.

Dr. Alex. Vaida-Voevod (m. p.)

Octavian Goga (m. p.)

p. conformitate:

C. Stere.

Intrarea în temniță a d-lui Octavian Goga.
D. Octavian Goga, fiind silit a-și amâna închisoarea pentru lămurirea definitivă a cunoștințelor sale afaceri, va intra, precum suntem informați, în închisoarea din Seghedin, în ziua de 20 Februarie.

Epitropia fondului pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria intrându-se Marti în 24 Ianuarie (6 Februarie) 1912 la Vinerea sub prezidiul inițiatorului acestui fond, dl Dr. Ioan Mihu, a luat la cunoștință aprobarea literelor fundamentale prin ministrul internelor, a luat la cunoștință conturile acestui fond prezentat de dl Dr. Enea Papiu în numele institutului „Ardeleana” care administrează gratuit fondul, a stabilit normele provizorii relativ la luarea epitropiei până la stabilirea unui regulament intern definitiv, iar în scopul augmentării fondului a decis a trimite adrese speciale comitetului partidului național și centralei băncilor române cerându-le sprijinul moral și material, a redacta un apel către întreg publicul cu trageră de inimă pentru ameliorarea sorții ziaristilor români din Ungaria, a iniția conferențe serbări și petreceri în beneficiul fondului, a ruga redacțiile ziarelor românești ca prin comunicate stabile inserate cel puțin odată la lună în coloanele ziarelor să țină treaz interesul publicului pentru acest fond și în fine întregindu-se Epitropia s'a constituit în modul următor: prezident, Dr. Valeriu Branicea, locțiitor de prezident Dr. Ioan Lupăș, secretar Ioan I. Lăpădatu.

Audiența arhiducelui Francisc Ferdinand.
Monarhul a primit Joi în audiență pe arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand. Audiența acesteia cercurile politice îi atribue o mare importanță pentru soluția crizei ungare și se crede că a fost necesitățile de situația astăzi tot mai labilă a contelui Khuen-Héderváry, primul ministru ungar. Plecarea iminentă a ministrului de externe, va avea urmarea imediată a plecării ministrului președinte ungar.

Apropiata desărcinare a contelui Aehrenthal.
Correspondentul nostru din Viena deține dela factori inițiați informația, că desărcinarea ministrului de externe e un fapt împlinit și în curând își va primi și sancțiunea oficială prin publicarea autografelor constituționale. Noul ministru al afacerilor externe va fi un bărbat agreat de arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand. Acest bărbat poate să fie baronul Ioan Chlumeczyk, care deși e un om aproape de 80 de ani, e în plenitudinea energiilor sale spirituale și o personalitate simpatizată de diplomația europeană. Nu e exclus însă venirea la cârmă a contelui Pallavicini, ministrul monarhiei la Constantinopol, care e indicat de interesele multiple ale monarhiei în Balcani.

Correspondentul nostru mai are informația că și cele din urmă încercări ale bărbaților politicii maghiari s'au dovedit neputincioase în fața unui

factor hotărâtor și că situația contelui Aehrenthal e definitiv sdruncinată. Cine este acest factor? Ni'l descoperi nu numai ziarele creștin-sociale și cele cehe, ci și natura schimbărilor ce se anunță în pragul unui apropiat viitor.

Starea sănătății contelui Aehrenthal, de altfel, — spune ziarul Narodni List din Praga — e în perfectă consonanță cu necesitatea politică de a pleca fără întârziere. Bolnavul a ajuns atât de rău încât nu se mai poate mișca și probabil că și politica lui a ajuns deja în acest stadiu de inerție.

Episcopia greco-catolică ungurească.

Am anunțat ieri — după „Budapesti Hirlap” — că, la intervenția ministrului de externe și eu învoirea „archiepiscopilor diecezelor interesate” (între ei P. S. Lor Dr. Victor Mihali, Dr. Demetriu Radu și Dr. Vasile Hossu) scaunul papal a înconștințat înființarea episcopiei greco-catolice ungurești. După chiar mărturisirea ziarului „Budapesti Hirlap”, prin apropiata realizare a episcopiei, ideea împinsă cu un istoric pas înainte în drumul ei spre biruința definitivă. După cum cetitorii noștri își amintesc noi ne-am ocupat, nu de mult, cu însemnătatea istorică a acestei noi creații ungurești și ne vom ocupa în curând mai pe larg cu ea, așteptăm însă o lămurire deplină întâi din partea factorilor în situație să cunoască toate amănuntele chestiunii. Azi înregistrăm informațiile ziarului „Alkotmány”, ziar inspirat de capii bisericii romano-catolice, în situație deci să cunoască mai exact decât „Budapesti Hirlap” stadiul actual al chestiunii:

In numărul său de ieri B. H. — scrie „Alkotmány” — consideră de fapt împlinit, că acțiunea greco-catolicilor unguri a dat un rezultat îmbucurător și că episcopia greco-catolică ungurească, cu sediul în Hajdudorogh, se va înființa. Știrea aceasta a ziarului B. H. e însă prematură, pentru că chiar admitând, că Roma n'a arătat niciodată atâta înclinare ca astăzi pentru înconștințarea ritului unguresc și pentru înființarea unei episcopii deosebite, chestiunea nu e încă nici pe departe terminată. În prezent suntem numai în stadiul, că la ministerul de culte a avut loc ieri (Joi) o conferință, la care au participat din Viena Stockalper-Rossi auditorul nunciului papal din Viena și Ogno-Serres secretarul acestuia, iar din Ungaria episcopii Demetriu Radu din Oradea-mare, Vasile Hossu din Oherla, apoi, din partea primatului țării Ludovic Rajner, locțiitor mitropolit, din partea episcopului de Munkács Iuliu Firczák prelatul Antoniu Pop, din partea mitropolitului Mihali canonicul Suciu (Dr. Vasile Suciu, N. R.) și, în sfârșit, vicarii capitulari ai episcopilor gr.-cat. vacante. Desigur în temeiul acestei știri a putut să creadă B. H. că episcopia ungurească e un fapt împlinit. În conferința amintită s'au stabilit numai condițiile următoare: unde să se puie sediul noii episcopii, demarcarea teritoriului episcopiei și asigurarea bunurilor materiale, fără de cari condiții nici nu se poate aștepta o hotărâre din partea Romei. Chestiunea a ajuns deci numai în acest stadiu, care însemnează însă totuși un mare pas spre înființarea episcopiei și dacă mai considerăm și spiritul favorabil ce manifestă Roma, putem fi aproape siguri de sfârșitul norocos al chestiunii, — o chestiune, fără îndoială, importantă pentru cultura ungurească.

Un comunicat semi-oficios, apărut în „Budapesti Tudósító”, confirmă, de altă parte, informațiile lui „Budapesti Hirlap”. Aflăm, anume, din acest comunicat că Sfântul Părinte dela Romă și-a dat deja în principiu învoirea pentru înființarea episcopiei greco-catolice ungurești și că conferința episcopilor greco- și romano-catolici a aprobat cu bucurie proiectele guvernului, în înțelegerea lor.

Lămuririle factorilor competenți, publicul românesc, e deci în drept să le aștepte cu deplină îngrijorare pentru soarta mai îndepărtată a bisericilor românești.

O întrunire a studenților universitari din Budapesta.

Două tabere: „Tribuniști” și „Româniști”. — Dnii Stere și Goga între studenți. — O telegramă dlui Caragiale.

Budapesta, 9 Februarie n.

O vie mișcare s'a produs zilele trecute în cercurile tinerimii universitare din Budapesta. Venirea unor oaspeți atât de rari și de neașteptați în capitala de pe malul Dunării, ca dnii Constantin Stere și Octavian Goga a trezit un legitim interes în sufletul tinerimii, care se agită în mod firesc de chestiunile noastre publice la ordinea zilei. Disensiunile dintre cele două ziare aradane care preocupă la noi azi toată lumea și desebirile de credință în temeiul cărora s'a făcut selecțiunea la noi în timpul din urmă, au împărțit, firește, și tinerimea universitară de-aici în două tabere potrivnice. E, de sigur, un fenomen foarte interesant și instructiv pentru a cunoaște resorturile sufletești ale conducătorilor de mâne ai societății noastre, să vezi în ce chip s'a făcut diferențierea tinerimii din Pesta.

Sunt, cum spuneam, două tabere: „Tribuniști” și „Româniști”. În jurul gazetei autorizate s'au grupat băieții cari fac pe cuminții și la vîrstă de douăzeci și patru de ani au ca suprem ideal „disciplina” și „autoritatea șefilor”. Ei vorbesc cu multă emfază de bătrînețele cari trebuie respectate, de comitetul partidului ca de un areopag infalibil și găsesc că domnul Mihali e în toate actele bogatei sale cariere politice prototipul ideal al șefului de partid.

Exigențele intelectuale ale acestor pui de frunzăși sunt foarte reduse. Dășii se mulțumesc cu puțin și socotesc că literatura este potrivit concepției autorizate, un element disqualificator pentru viața politică. Pentru ei rachetele retorice de anvon a părintelui Lucaciu sunt expresia cea mai înaltă a oratoriei românești, dovadă protestarea lor energetică împotriva articolului „Vorbe mari”, în care se reduceau la adevărata valoare ob-urile și al-urile simpaticei noastre primadone îmbătrinite. Pentru ei Goga nu e decât un făuritor de rime, dărîmător de frunzăși, care neavînd depunerii pe la bănci și o mie de jugăre pămînt arător, neputîndu-și permite luxul de-a premeni scaunele societății „Petru Maior”, îndrăznește să afișeze o premenire sufletească a societății și trebuie deci distrus.

Sunt nespuse de interesanți acești simpaticii colegi ai mei cu aierele lor de gravitate, cu proza lor solemnă de îngrijorare oficială, cu cumințenia lor care le înăbușe orice revoltă. Așa cum se plimbă pe la cafenea, după câte o întâlnire cu mandarinii politicei noastre, radioși și plini de mulțămire, perfect convinși că trebile națiunii sunt pe deplin aranjate. — ei reoglîndese prin toată ființa lor toate mizeriile sufletești ale unei părți covârșitoare din burghezia noastră, care legitimează atât de mult nemulțămirea oricărui observator obiectiv al stărilor dela noi.

Din această lipsă de fermentare intelectuală, din această liniște imperturbabilă a minții, cum să răsără indemnuri de regenerare socială? Când dunga ireproșabilă a pantalonilor călcați, sau monocelul, sau prieteneasca atenție a cutărui politician pot trece drept atribuțiuni superioare de îndatoririlor de student universitar, nu mi pot închipui că acest tineret ar fi în stare să salveze fondul moral necesar pentru reprezentanții unui popor luptător care are speranțe de împlinit și dorinți de satisfăcut în viitor. Cândva, poate în timpul apropiat, am să încerc a zgrăvi mai pe larg viața sufletească a moră dintre colegii mei, înfățișînd toate peripețiile ei.

În două vorbe să amintesc acum și de tabăra noastră a „Tribuniștilor”. După cum acest ziar reprezintă tendințele intelectualilor noștri, astfel și gruparea de aici nu se întemeiază decât pe legături de ordin intelectual. Sentimentul de răsvrătire împotriva slăbiciunilor noastre interne, cari ne pricinuesc derutele pe toate terenele de manifestare publică, revolta în conara nelucrării, a puftei de căpătuală ieftină, nonmulțămirea cu starea de apatie și somnolență care copleşte rîndurile multora dintre conducătorii actuali ai politicei noastre, întreg acest val de gândire și simțire nouă se resimte astăzi în sufletul nostru. Aceste indemnuri ne-au a-

proprietarul unuia de altul și ne-au supus într'un mănunchiu care nu se poate frînge. Suntem cari șizeci de inși cei cari ne închinăm la altarul talentului și al muncii și avem oarecare dispreț pentru deșteptăciunile omenești. Nu ne leagă nici un gând de parvenire ușoară, nici un interes meschin, doar știm bine cu toții că a te atășa astăzi la ideile domnului Goga e aproape o primejdie personală, cunoscută fiind înverșunarea cu care bunii noștri fruntași caută să desființeze pe îndrăznețul iconoclast. Dacă cu toate acestea ne-am găsit cel puțin jumătate dintre tinerime, cari ne însuflețim de aceste credințe nouă, e că ele izvorăsc din adâncimile sufletului nostru care e sbuciumat de problemele mari ale neamului...

E firesc deci că venirea dlor Goga și Stere aici, a provocat o viață mișcare între noi. Cei mai mulți cari nu cunoșteau personal pe mult hărțuitul scriitor doreau o apropiere, o lămurire, un cuvânt. Tot astfel personalitatea excepțională a dlui Constantin Stere, atât de apreciat în rîndurile noastre prin suferințele sale din „Viața Românească”, prin reputația sa de bărbat politic și prin trecutul său deosebit de martir al unei idei, trezea un legitim interes. De aceea zi de zi se iveau păcări nouă de studenți la cafeneaua Jaegerhorn, reședința tradițională a comitetelor noastre.

Durere însă, amândoi scriitorii erau retrași, se arătau rar și când se iveau între noi ne vorbeau cu cele mai mari rezerve fiind preocupați de limpezirea afacerii cunoscute între domni Goga și Vaida.

În sfârșit s'a făcut deplină lumină în acest trist conflict. După mai multe zile, în ziua de 8 I. c. am înțeles că, grație muncii și devotamentului dlui Stere incidentul a fost cu totul elucidat. În urma acelei împrejurări, care nu numai împunea rezervele dinainte am avut fericirea de a saluta în mijlocul nostru pe domni Stere și Goga. În sara de 8 Februarie, în sala unui restaurant din Eszterházy-uteza ne-am adunat peste patruzeci de studenți întruniți în pripă. Domnul Goga a venit însoțit de dl Stere. D-sa ne-a spus câteva cuvinte arătând, că totdeauna a fost de credință că numai cine are o bază morală poate cere să fie ascultat în frământările dela noi. Arată că dacă s'ar fi adeverit acuzația ce i-s'a adus din partea dlui Vaida, ar fi trebuit să fie distrus ca orice om imoral. Spune că d. Vaida, în fața dovezilor ce i-s'au adus, a retras această acuzație, formulată de dânsul în bunăcredință, fiind victima unor împrejurări. Declară totodată că incidentul fiind închis, lealitatea îl îndeamnă să nu atace pe această temă pe d. Vaida, rămânând intacte toate credințele sale de până acum, pe cari și-le va propaga cu aceeași tărie. Mulțamește dlui Stere pentru dragostea mare ce dovedește în toate chestiunile de viață ale neamului nostru.

A răspuns d. Stere, care în cuvinte pline de un adânc înțeles a lămurit rostul stărilor noastre de astăzi, arătând necesitatea unei pașiri unitare a poporului românesc în aceste zile grele, deslășind felul cum s'a limpezit incidentul numit și închinând pentru amicul său Octavian Goga și pentru d. Al. Vaida. Cuvintele vechiului răsărit cu profunzimea lor au făcut o mare impresie asupra întregului auditor, care privea cu admirație la acest băbat, exilat nouă ani în pustietățile de gheață ale Siberiei... În gândul nostru se făcea involuntar comparația acestei jertfe uriașe cu micile frământări ale lăudașilor noștri fruntași...

Retrăgându-se d. Stere, domnul Goga a mai rămas câțva timp în mijlocul nostru, vorbindu-ne prieteneste despre o mulțime de probleme... Toaste, discursuri n'au fost... Nimic din atmosfera autorizată.

Maiestrului Caragiăle care împlineste acum șizeci de ani i-s'a trimis la Berlin următoarea telegramă acoperită de peste 50 de iscălituri:

„Studenții universitari din Budapesta, răsurați împotriva dușmanului din afară

și împotriva slăbiciunilor lăuntrice, trimit urările lor marelui Caragiăle, maestrul scriitorului românesc, care a nemurit și a îndreptat greșurile de-apropelui”

În curînd mai multe.

Cetățeni indignați.

Am putea spune turmentați, deoarece evenimentul despre care vorbim s'a petrecut la un bal din București. Sigur, ați citit „Românul” sau dacă nu vă îndeletniciți cu mistuirea acestui organ, atunci vă puteți închipui ce se petrece la un bal, unde pe lângă adierele molatece ale valsului se mai gustă și nițică bere... excelentă cum numai la „Carul cu bere” al fraților Mircea se poate bea, și se face și politică.

E vorba de balul societății „Carpații” ținut la București în ziua de 14 Ianuarie — la care au luat parte transilvăneni de ai noștri așezați în capitala României, droghisți, băcani, etc., garnisiți cu câte un profesor și redactor, unii de origine din Căța, alții din jur, și toți pătrunși în suflet de căța-venești îngrijorări pentru soarta neamului nostru de aici. La balul acesta — se putea altfel? — s'a redactat o telegramă către organul autorizat, în care, în primul rînd se condamnă „cu ultima energie dublitate” „Tribunei” și în al doilea se „exprimă” comitetului național „încercare” și tot ce i-se poate exprima. „Tribuna” e trădătoare, vivat comitetul!

S'a redactat această telegramă, s'a expediat și dnii I. Pfenings, Coleșiu, I. Tetzu, Găței, Indescifrabil, N. Șiofletea (nu e și dnealui redactor la „Românul”?) și ceilalți au plecat liniștiți pe la casele lor, convinși că și-au făcut datoria împuscând chiar două muște deodată, telegrama și balul; s'au împrăștiat strîngând cu căldură mâna dlui N. Mircea pentru frumosul serviciu ce le-a făcut cu lichidul lui atât de plin de... efecte.

Doamne, ce e și cu telegramele astea. Atâta putere de ban s'a cheltuit cu ele în vremea din urmă și atâta putere de cerneală în tipografia autorizată. Pentru ce? Pentru ca niște oameni cari nu-și pot comunica ideile decît în stil telegrafic să manifeste și ei o atitudine oare-care, pentru ca niște oameni cari stau departe de frământările dela noi, să se pună și ei în contact cu ele, cel puțin cu ajutorul firului electric. Păcat, însă, de toate acele telegrame, căci ele, pe lângă obișnuitul lor ridicol, nici nu ajută și nici nu strică. Sunt menite să creieze numai aparențe, iar lumea ori cât ar fi de superficială totuși reclamă adevărul.

Și să judecăm acum drept. Ce lipsă au avut acești transilvăneni ai noștri opoșiți în București să mai trimită și ei o telegramă de felul acesteia? Pentru ce a trebuit

să mai „dea cu părerea” și ei, când nu i-a întrebat nimeni? Ori cred ei că telegrama lor e în stare să lămurească situația dela noi, pe care ei nu o cunosc cătuși de puțin? Cât ne privește pe noi terbuie să le spunem acestor frați ai noștri constituiți în cetățeni indignați, că telegrama lor de astăzi și eventual cea de mâine și poimîne, ca ori care telegramă la fel, pe noi ne lasă cu desăvârșire reci. O cetim, zîmbim cu durere ori ironic, după împrejurări, și ne vedem de treabă. Căci noi nu ne croim calca noastră după „părerea” cutărui om, fie acela droghist în București sau fruntaș la noi. Noi ne avem convingerile noastre pornite din experiențe îndelungi și întemeiate pe curata noastră credință.

Cât îi privește pe ei, îi sfătuim să urmărească liniștiți toate frământările noastre, să se însuflețească de idealul nostru național, să facă o vie agitație în jurul luptelor noastre naționale, dar să nu se amestece în chestiuni de ordin atât de complicat cum sunt ale noastre acum. Ei nu le cunosc, nu le pot cunoaște bine și dacă se pronunță asupra lor, fie din propriu îndemn, fie mânați de alții, riscă să ajungă caraghioși.

Atât.

Incolo, fără supărare. Cetățenii indignați sunt totdeauna simpatici. Din pricina aceasta îl și asigurăm pe d. Tzetz și companiile dsale, că de câteori vom merge la București tot dela dsa vom cumpăra săpun, precum nu vom uita nici pe d. Mircea cu excelenta dsale bere. Să ne servească însă totdeauna cu săpun și bere bună ca până acum. Dar numai cu aceste.

Anglia și autonomia Irlandei

Campania pentru autonomia Irlandei s'a redeschis iarăși în Anglia, susținută de guvernul liberal, care pare decis a aduce o soluție definitivă. Chestiunea autonomiei Irlandei este una din cele mai considerabile probleme din istoria contemporană a Angliei. Pe această chestiune s'au separat „liberalii unioniști” și liberalismul englez s'a orientat spre elementele radicale; pe această chestiune, mai ales, a reinviat partidul conservator, atrăgând la sine pe „liberalii unioniști” element tînăr viguros, cu cari au format puternicul partid unionist de azi în Anglia.

Nu va fi deci inutil a ne ocupa de această chestie, prezentându-o cât mai pe scurt și cât mai clar în toate fazele prin care a trecut.

Apărător al autonomiei Irlandei este partidul naționaliștilor irlandezi numiți „home-rulers” — „Home-rule” înseamnă guvernământ autonom.

Acest partid s'a format ca partid solid organizat abia în 1873, dar adevărata-i origine se ridică la o dată mult mai veche, căci încă de pe timpul lui O'Connell, celebru om politic irlandez în secolul al 19-lea (1775—1847), există așa numitul „Partidul Rappel”, care sub direcția lui O'Connell reclama cu multă îndîrgire abrogarea actului de uniune al Irlandei cu Anglia.

Primul șef al partidului „home-rule” Isaac Butt, natură de elită dar puțin combativ, fu răsturnat de celebrul agitator Parnell, partizan al luptei extreme împotriva Angliei și factor de pri-

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stofe, streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

mul ordin în crizele de guvern, cari au avut loc în Anglia între 1873 și 1891.

Venit la guvern în 1886, după ce de două ori fusese resturnat din cauza chestiunii irlandeze, Gladstone caută să-și apropie pe Irlandezi, însă proiectul său din 8 Aprilie 1886 pentru reforma guvernului Irlandez și restaurarea unui parlament separat la Dublin nu fu bine primit și biroul de „home-rule” al lui Gladstone fu respins cu 341 de voci contra 311, la 9 Iunie același an, după ce o parte din radicali conduși de Chamberlain și o parte din moderati conduși de lord Hartington trecură la conservatori. Făcându-se alegeri generale pe chestia autonomia Irlandei și țara pronunțându-se contra cu o mare majoritate, guvernul liberal fu înlocuit prin conservatori, cari începură o eră de represii și teroare în contra home-rulersilor, fapt care provoacă o puternică reacțiune de simpatie pentru Irlanda nu numai în Europa, dar chiar în Anglia.

Dar nic persecuțiile, nici sciziunea partidului lor în urma compromiterii lui Parnell într-o celebră afacere de adulter, nu împiedecă pe naționaliștii Irlandezi de a constitui un factor important la Camera Comunelor pentru formarea majorităților. Asociindu-se cu Gladstone, Irlandezii provocară căderea lordului Salisbury, și determinară pe liberalii ajunși la guvern la 16 August 1892 să abroge toate măsurile luate de conservatori în virtutea lui Crimes-Act și să prezinte la 13 Februarie 1893 faimosul proiect de „home-rule” al lui Gladstone, care fu adoptat la Camera Comunelor la 1 Septemb. fu respins de Camera Lorzilor la 8 Septembrie 1893. Gladstone se retrage de la putere în Martie 1894 iar succesorul său, lord Rosebery ce se declarase partizanul politicii lui Gladstone, nu mai prezintă nici un proiect de „home-rule”, ci se mulțumii să vină cu o lege pentru fermierii expulzați din Irlanda.

Se începe astfel pe tărîmul economic o politică mai binevoitoare pentru poporul irlandez, care în timp de secole fusese ținut în robie și mizerie, a cărui țară fusese de atâtea ori sărăcită și devastată și ale cărui sentimente naționale și religioase fuseseră continuu lovite.

Prin legea agrară din 1903, care determină pe Stat să cumpere marile domenii irlandeze, pentru a le vinde la țărani cu anuități foarte scăzute, printr-o solidă organizare a societăților cooperative a Irlandei starea se îmbunătățește zilnic, comerțul exterior ia proporții considerabile, emigratia se rărește continuu. Pentru a da satisfacție sentimentului religios irlandez s'a permis fondarea unei Universități catolice, iar pentru ridicarea nivelului cultural al poporului s'au acordat credite pentru învățământul primar și secundar.

Naționaliștii irlandezi nu încetează totuși de a reclama cu insistență autonomia țării lor. Ei nu ignorau, de sigur, că odată această reformă realizată, dificultăți financiare serioase se vor ivi și că mult timp sprijinul bănesc al Angliei le va fi indispensabil pentru asigurarea funcționării instituțiilor de asistență socială și pentru buna administrare a țării.

Dar fiind apoi, că pe lângă dificultățile bănești și religioase — sentimentul de mândrie națională constituie încă o piedecă la realizarea autonomiei irlandeze, e de prevăzut că proiectul actualului guvern va avea de întâmpinat serioase dificultăți. E aci vorba de o luptă de secole, de o rasă desprețuită și de o religie persecutată. E o luptă de sentimente și nu de interese, de aceea se și pune mai ales pe tema umilirilor din trecut.

„De ce Home-rule-ul e necesar Irlandei, se întreabă în broșurile de propagandă? Pentru că Anglia n'a știut nici odată să guverneze Irlanda. Nu e oare istoria noastră? Secolul al XVII-lea e un secol de masacre, în secolul al 18-lea persecuțiile economice le-au luat locul; o legislație nemiloasă a ruinat una după alta toate industriile irlandeze, mai întâi pe a băncii, apoi pe a inului, în urmă pe a transporturilor maritime. În ce privește secolul al 19-lea amintirea foametei care a dezolat de atâtea ori țara spune în deajuns ce a fost stăpânirea engleză”.

Pusă astfel, lupta va fi pasionată și sinceră de ambele părți, dar dreptatea e cu Irlanda. Anglia nu poate continua a fi mai nedreaptă pentru Irlandezi decât pentru Canada, Noua Zelandă, Australia și Africa de Sud. Intr'un regim de dreptate socială, interesele morale sunt cel puțin tot atât de respectabile ca și cele materiale.

„V. Naț.”

Alegeri nouă ?

— Situația politică. —

Arad, 10 Februarie.

Caracteristica situației politice actuale este că în haosul de zvonuri și desmintiri variate fiecare zi își are un zvon mai cu răsunet. Măltărieri zvonul acesta era demisia guvernului, ieri prioritatea reformei electorale, iar azi este — *alegeri nouă*.

Sedința de Marți a Camerei deputaților va contribui în mare măsură la limpezirea situației, cel puțin în ce privește intențiunile guvernului. În sedința de Marți, anume, își va face contele *Khuen-Héderváry* declarațiile amănunțate de o săptămână. Tratatul din Viena și consiliul de miniștri din Budapesta au avut ca obiect fixarea acestor declarații.

Un fapt rămâne mai presus de ori ce îndoielă: concesiunile militare și încercările de înțelegere pe această temă au ajuns pe planul al doilea și locul lor l'a ocupat *reforma electorală*. Guvernul caută acum apropierea de justhiști, poate cu gândul să încerce izolarea kossuthiștilor prin înțelegerea sa cu justhiștii, după ce nu a reușit să-i izoleze pe justhiști, ajungând la înțelegere cu kossuthiștii.

Intențiunile contelui *Khuen-Héderváry* și ale îndrumătorilor lui sunt vădite: să spargă solidaritatea dintre partidele opoziționiste și a se împăca, cu fiecare în parte, — *cât mai ieftin*.

Atitudinea partidului justhist exclude însă realizarea nouilor planuri ale guvernului și cheia situației rămâne tot *reforma electorală*.

Guvern al reformei electorale?

„*Reichspost*” din Viena, ocupându-se cu situația politică din Ungaria, scrie între altele: „Guvernul ungar a declarat în repetite rânduri că reforma electorală întârzie fiindcă nu este încă pe deplin studiat materialul statistic. Dar chiar dacă guvernului i-ar fi cu puiță să accelereze aceste lucrări, nu va putea sili opoziția să renunțe la combaterea reformelor militare. *Tot mai lămurit răsar conturile unui guvern al reformei electorale; a unui guvern care, prin oamenii ce-l alcătuiesc, poate trezi încrederea că vrea această reformă. Contele Khuen, care în chestia reformei electorale s'a dat legat în mâinile contelui Tisza, cu greu va putea fi șeful acestui guvern*”.

Khuen despre reforma electorală.

Un redactor vienez a avut prilej să vorbească cu contele *Khuen-Héderváry*, care i-a declarat următoarele despre reforma electorală și garanțiile cerute de opoziție:

— Deodată cu proiectul de buget al anului 1913, sau în cursul discuției lui, voi prezenta și proiectul de lege despre reforma electorală. În ce privește garanțiile, cred că și opoziția se va mulțumi cu o *declarație făcută în numele guvernului*, mai ales după ce s'a putut convinge că nici *Tisza* nu mai e dusman atât de declarat al acestei reforme. *Dacă însă opoziția nu s'ar mulțumi cu aceste declarații, mă învoiesc ca guvernul să fie îndrumat, prin o hotărîre a camerei, să depună pe birourile camerei proiectul votului universal*.

Audiența Justhiștilor.

Față de zvonurile că guvernul încearcă apropierea de partidul justhist și că vederile guvernului și ale justhiștilor în ce privește votul universal nu diferă mult, *Justh Gyula* a declarat că partidul său stăruie pe lângă prioritatea votului universal și va continua obstrucția, dacă această

reformă nu s'ar realiza înainte de reformele militare.

Alegeri nouă?

Un membru al partidului guvernamental a făcut unui ziar următoarele declarații:

Dacă opoziția va continua obstrucția, contele *Khuen-Héderváry* va fi nevoit să disolve parlamentul sau să-și dea mai înainte demisia pentru a fi însărcinat din nou cu alcătuirea cabinetului. *Alegerile s'ar face împotriva justhiștilor*. Că guvernul vre alegeri, dovedesc nu numai consfăuirile intime ale contelui *Khuen-Héderváry* cu *Perzel Dezső*, președintele partidului guvernamental, și baronul *Vojnics István*, unul dintre vice-președinți, ci și faptul că *în ministerul de interne se fac pregătiri prealabile pentru alegeri noi*.

Khuen în Viena.

Ministrul-președinte contele *Khuen-Héderváry* a plecat azi la Viena, pentru a se prezenta Maj. Sale în audiență.

Gronică externă

Președinții Reichstagului german Lupta pentru alegerea de președinți în dieta germană a fost foarte înverșunată. Social-democrații au pactat cu liberalii. Blocul acesta însă a fost învins, grație tradării arapei drepte a liberalilor naționali așa încât deși numai la a treia alegere a ieșit din urnă deputatul *Spahn* aderent al Centrului.

Asupra alegerii avem următoarele informații:

Incinta și tribunele sunt îndesate de lume. Președintele de vârstă *Tralger* deschide sedința la orele 2 și un sfert. La ordinea zilei alegerea de președinte. Alegerea s'a face nominal. Sunt 388 de votanți dintre cari trei voturi nevalabile. La numerotarea biletelor intrunesc *Spahn* (centru) 185 de voturi, *Bebel* (social-democrat) 110; Principele *Schönaich* (național-liberal) 88; alți doi câte un vot.

Deoarece nici unul n'a intrunit majoritate absolută se procedează la o a doua alegere. *Spahn* intrunesc 186 de voturi; *Bebel* 114; *Schönaich* 85; nefiind nici acum majoritate absolută s'a face o a treia alegere între *Spahn* și *Bebel*. Cel dintâi iese învingător cu 196 de voturi față de 175 ale lui *Bebel*.

Spahn ocupă scaunul prezidențial și se trece la alegerea de vicepreședinți. Se alege ca prim vicepreședinte social-democratul *Seidemann*, și al doilea vicepreședinte liberalul *Pasche*.

Conform paragrafului 15 din regulamental Reichstagului la patru săptămâni se face o nouă alegere de președinte, care va fi cea definitivă. De aci înainte desbaterile își iau cursul lor normal și se așteaptă cu sete lupta socialdemocraților învingători în alegeri, luptă care promite multe surprize.

Apropierea anglo-germană. O nouă încercare de apropiere anglo-germană s'a făcut prin vizita la Berlin a ministrului de război englez lordul *Haldane*. — Foile germane atribuie acestei vizite o însemnătate excepțională în interesul punerii unui capăt hărțuierilor continue între aceste două mari pueri. Confrății lor englezi însă atribuie vizitei lui *Haldane* mai mult o însemnătate de ordin științific decât politic. Amintesc însă, că date fiind legăturile ministrului de război englez cu o mare parte a oamenilor politici nemți, nu este eschisă posibilitatea unei conversații și asupra legăturilor cari privesc aceste două țări. Lordul *Haldane* a conferit multă vreme cu cancelarul *Bethmann Hollweg* și cu ministrul de război *Herringen*.

„Daily Chronicle” scrie despre această vizită: Suntem siguri, că lordul *Haldane* va face noi pași spre o apropiere anglo-germană, cu toate că ar fi prea de vreme, de a vorbi de o înțelegere serioasă. „Daily Graphic” scrie: Orice cetățean cinstit știe, că nu se poate exagera însemnătatea vizitei lui *Haldane*.

„N. Fr. Pr.” în articolul său de fond din numărul recent trage concluziile sale și zice, că câtă vreme Germania își întărește forța ei maritimă de război, Anglia nu va putea sta cu mâinile în sân, ea care are supremația mărilor.

Roose deci din anticipațiile acestea a presei, că nimic serios nu se poate aștepta pe urma vizitei lordului Haldane la Berlin, care în împrejurările actuale nu poate crea încă nici o atmosferă favorabilă unei apropieri.

Dragostea.

Lipovenii sunt o curioasă specie de oameni, îmi spuse într'un rind un tovarăș fugar din Rusia. În sfânta împărăție friguroasă, și nemărginită, pe drumurile stepelor, în iarnarocacele turgurilor, întâlnești oameni cari poartă stigmatul tuturor raselor asiatice. Intre toți deosebiți pe Moscovitul acela, pe care din operele marilor lor scriitori, îl știi drept fire domolă de turmă, om mare cu ochii șterși, cu pometele ieșite, cu plețele cămipii. Vorbește cuminte, face cruci și se gândește la Dumnezeu. Dintre Moscoviții aceștia ai Marii Rusii ne-au venit și sectarii noștri Lipoveni. Dar Rusii aceștia nu-i vei cunoaște în de-ajuns dacă-i vei judeca numai după cărți. Moscoviții într'a-devăr fac cruci mari, își zic provaslavnicii, dar în sufletele lor trăiește vechiul păgânism. Dumnezeu lor e ceva nehotărît — și pentru ei ființă și făptură deplină, are de pildă Sfântul Neculai, căruia i-se închină. De această cinste se bucură și alți sfinți și mucenici nenumărați. Ba chiar și oile și rîmătorii unora din sfinți, și măgarii pe care o soamnă din mucenici umblau călări. Moaște de oameni și de animale adună mii și mii de oameni în jurul lavrelor colorate albastru cu turmurile în forma unei cepe uriașe... Moscoviții aceștia au aplecare mare spre petreceri sgomotoase, beții adevărate de cari dvoastră nu vă puteți face idee... Cîntecele cari sună în Ucraina, la Maloruși, doinele de pe coastele Carpaților, au o poezie blândă și dulce. Acolo la Moscoviți, omul urlă cu înversunare. Când cântă adevărați cântăreți trebuie să-ți astupi urechile. Se sting lămpile, zărie și se sparg geaururile. Din poporul acesta blând al scriitorilor, ies Cazacii cruzi cari zdrobesc cu caiturile pe frații lor. Din pravoslavnicii creștini ies negustorii șireți și lacomi, și cinovnicii lași și fără nici un scrupul. Omul acesta blând al stepelor își ucide nevasta cu călețul după fiecare chef... Lipovenii, sectarii nedemoliți, au toate calitățile și mai ales toate scelerile fraților de care s-au despărțit: șireți și lacomi, cruzi și intoleranți... Femeia e o roabă: ai văzut-o încovăiață și zdrobită, în vile de la Sarichioi... Iar în ceace privește dragostea lucru care te interesează poate, ce să-ți spun? Aici dragostea e o simțire gingașă, complicată cu înflorirea primăverilor, cu cântecele privighetorilor și o lumă plină. O fată mare, o nevastă tină, la Români de pildă, așteaptă dragostea cu toate farmecele ei: cu vorbele șoptite abia înțelese, cu glumele dulci, cu așteptările infrigurate... Visează, poartă busuioac în sân, umblă pe gânduri, se împotrivesc o vreme. Dragostea, în dorurile ei, în tot ce are ea înaintea faptului, e ceva delicat; primăvara aceasta a simțirilor, imprăstie peste tot restul vieții ea o mi-reasmă de amintiri și mângăieri... La Lipovenii de aici și din centrul sfintei Rusii iubirea e aproape actul simplu și brutal... Sfiala, rușinea, noată taina care înalună dragostea acolo sunt necunoscute...

Îmi aduc aminte de multe întâmplări, care ți-ar putea lămurii mai bine lucrurile.

Eram într'un rind într'un sat de la granița siberiană. Mă oprisem pentru puțină vreme. Trăiam singuratic așa putea zice, la niște țărani, cu care abia schimbam două vorbe: bărbatul era un om mare și puros, cu ciubote și cojoc cari miroseau a doboș; femeia lui voinică și grasă, c'o voce

cicălitoare și ascuțită. Malurile unui părau care trece prin apropiere (ii zicea Zaluga) erau pustii și triste. Zarea de stopă avea o melancolie nespusă. Trăiam o viață măhnicioasă. Mă duceam din când la primărie, — ascultam acolo pricinii de procese. Auziam oameni vorbind, îi vedeam certându-se și zbuciumându-se: era mișcarea vieții.

Pe staroste nu-mi mai aduc aminte bine cum îl chema. Mi-se pare că-i zicea Matvei. Era un moșneag slab, c'o barbă ascuțită, un smoc de fire gălbui-cărunt și rare. Vine înaintea lui și a bătrînilor care-i țineau tovărășie, o păreche: un bărbat tinăr și voinic și o muierușcă mititică, cu ochii plini de voicinie.

„Ce este, oameni buni? ce pricină aveți?” întrebă starostele.

Bărbatul era cam bleg. Vorbea rar și moale, uitându-se în pământ:

„Apoi nevasta m'a adus, moș-Matvei. Zice că nu vrea să mai trăiască cu mine...”

— Firește! strigă muiera. Pâne și sare eu de-acuma nu vreau să mai mănănc eu tine...

— Vorbește încet, Catia, — să întoarcă spre ea starostele. Și spune, ce este? Spune tu întâi, băiete, de ce nu vrea femeia să mai trăiască cu tine...

— Nu vreu! nu vreu! țipă femeia. E nepu-tincios!

— Așa? așa? cuvintează Matvei starostele, scărpinându-se gânditor în barbă. Tu ce zici, băiete!

— Eu ce să zic? răspunde cu greutate bărbatul cu privirile în pământ, cu zic că nu-i adevărat!...

— Așa? cum nu-i adevărat? cum nu-i adevărat? începu deodată ascuțit femeia. Cum nu-i adevărat? Și se repezia cu capul ca o țarcă spre omul ei...

Atunci starostele se încruntă la față și ridică o mână. Vorbi cu gravitate:

„Ei, Catia, fii cuminte; taci din gură... Aici nu sunteți la voi acasă...”

— Nu mai trăiesc eu dînsul! Mă duc la mama acasă! ori mă duc în lume!” striga femeia cu o țăire.

Bătrînii se priviră; apoi se adunară într'un colț de odaie și să sfătuiră încet. În sfîrșit starostele se întoarse spre pricinăși și le rostii tărîrea:

„Ascultă, Iia, și tu Catia... Noi nu știm care are dreptate. Trebuie dovadă...”

— Foarte bine! foarte bine! strigă neînduplecată muiera. Foarte bine!...

Și s'a făcut dovada în fața juriului. Dintr'o odaie au ieșit bătrînii gânditori, bărbatul mai bleg și mai supărat decât oricând. Toți cari erau în primărie au înțeles de partea cui era adevărul...

M'am dus acasă, gândindu-mă la Basarabia noastră și la oamenii ei... În sat a fost oarecare fierbere. Vedeam cum se adună femeile în amurg la porți și vorbește despre ceva cu pornire, cu ură. Judecam pe Catia. Era singura femeie cu ochii întunecoși, singura subțire și frumusică și n'o puteau ierta. Înțelegeam că plănuiesc s'o bată, s'o alunge din sat. Și într'o seară, gazda mea, grozav de satisfăcută ridea cu lacrimi entremurîndu-și tot trupul uriaș și povestea unor cumetre o întâmplare foarte hazlie. Uitase că sunt acasă — și glasul ei țipător răzbătea puternic în odaia mea:

„Ah, dragele mele, am spus eu că spânzurata cea e vrăjitoare... e neam de țigancă și știe fermece...”

— Ce s'a întâmplat? ce a fost? găgăie grăbit un stol de gospodine.

— M'am înțeles eu cu omul meu. Și-a pândit-o în ripa păruului... I-am spus eu ce să facă. Ea și-a dus iapa la păscut și se întoarcă acasă... Zic eu: Iaca vine. Du-te acuma și să nu-ți fie frică, să faci cum team învățat... Și să vedeți. Ii ese Gavril înainte ș'o apucă. Incepe ea să țipe. El o grămădește lângă tufe. Strig eu: Nu uita ce ți-am spus: Spune tatăl nostru! fă-ți cruce cu

limba!... Câți bărbați nu se puteau apropia de dînsa, bat'o Dumnezeu s'o bată de vrăjitoare! Ce făcea, ce drogea, nu-i puteau face nimic. Da' așa Gavril, cum l'am învățat eu, i-a tras doi pumni buni, și precum am spus a făcut rugăciunea și semnul cu limba — și gata! Numai așa i-a venit de hac și i-a stricat drăcoveniile și vrăjile ei!...”

Mie, în odăita mea, nu-mi venea deloc să rid... Mă gândeam că sunt aproape de Asia neamurilor felurite și ea și Alexandru Macedon, în trecerea prin o ciudată țară.

Dar mi-s'a întâmplat să văd tot așa un lucru vrednic de mirare și'n vecinătatea Moscovei, nu numai dincolo de Don. Eram la o moșie, la un prieten care tocmai își isprăvisse studiile de medicină. Petreceam la pescuit, la vânătoare, — eram și'n întâia tinărete, și' puținele zile ferice pe cari le-am avut.

Intr'o zi se înfățișază la curte doi gospodari tineri, înalți și voinic. El în cămașa roșie, incens cu fringhiuța împletită din verde și galben cu canaf la o parte; ea cu fusta largă și necrețită mărunt, fusta galbină cu flori roșii și broboada de mătasă ca para focului. El aducea două rate mari albe, câte una la fiecare subțioară. Ea ducea în brațe învilit strîns în scutece un sugaci.

Bărbatul se înfățișază cu smerenie. Prietenul meu Alexei era feciorul stăpînului moșiei.

„Ți-am adus, batiușca, un plocon pentru facea-re de bine”.

Batiușca Alexei întâi s'a uitat cu mirare la plocon și la om, după aceea a privit la gospodina și-a zîmbit. Atunci pareă înțelese și primi cu dragoste cele două rate albe.

Dupăce au mai vorbit puțin ș'au întrebă de sănătate pe prietenul meu, bărbatul și femeia s'au închinat cu plecăciune. Alexei a scos un ban de argint și l'a strecurat în scutecele copilului. Nevasta s'a plecat și i-a sărutat mâna, și-a pironit apoi ochii galeși asupra lui. S'au întors, s'au dus.

La întrebările pentruce s'au înfățișat așa, de ce au adus plocon, — prietenul meu zîmbea cu stîngenie. Abia către seară cînd ieșisăm cu puștile până la marginea unei dumbrăvi de mesteacăn, îmi istorisi rîzînd o întâmplare.

„Inchipuiește-ți, dragă, că oamenii aceștia anul trecut mi-au ieșit înainte chiar aici la marginea dumbrăvii... Erau tulburați; au căzut în ghemunchi și au ridicat spre mine mâinile. Batiușca! nu ne lăsa. Alexei Ivanov, fie-ți milă de noi! grăia bărbatul. Noi ne-am însoțit de doi ani, și până acum nu ne-a bucurat Dumnezeu cu nici un copil. Ce n'am făcut? Am plătit rugăciuni; am fost pe la lavre; am purtat amândoi la gît pungulițe cu ciolanăse sfințe, și tînduri din corabia mîntuitorului; degeaba! Am fost și la babe, ne-au desvîcîntat. Pe urmă ne-am dus la un doctor la tîrg la Moscova. Și doctorul a zis că degeaba — degeaba toate! că eu sunt de vină! Femeia-i vrednică, da eu am o pedeapsă de la Dumnezeu...”

— Ei? și ce vrei de la mine? — Femeia se plecă până la pământ cu obrazu în palme...

Omul ridică brațele și începu iar tînguirea lui încurcată, — pînăce, la urmă, c'o uimire pe care ușor ți-o poți închipui, am aflat ce cereau dela mine. Femeia ridicase încet capul și mă privea cu ochi umezi...

— Ei? și le-ai ascultat rugăciunea? întrebai eu pe prietenul meu Alexei.

— După cum vezi, Dumnezeu i-a bucurat c'un copil. Și-au venit să-mi mulțumească. Mi-au adus și plocon... Dar omul era bucuros încă de anul trecut cînd s'a depărtat dela marginea Dumbrăvii, și a lăsat lângă mine pe femeie, care ofta stînd jos pe iarbă, și zîmbea cu teamă pareă și mă privea pe furis...”

„Viața Românească”.

M. Sd.

Industria de granit, sient și marmoră, precum și fabrica de ciselare

JOSIF NAGY, Brașov, Strada Fântanei 50.

Primește ori-ce lucrare de clădire, precum și lucrarea mormintelor, mauzoleelor în tot stîlul: execută toate lucrările de marmoră. — Prețuri ieftine. Atelier propriu pentru lucrări în calciu, trabait și marmoră. — Mare depozit de cruci și monumente, din cari ține în depozit spre vânzare, fie în mic ori mare, iar industriașilor li ferează în prețul fabricii.

INFORMAȚII.

ARAD, 10 Februarie n. 1912

Din cauza sfintei sărbători de Luni, Sf. Vasile, Grigorie și Ioan, numărul următor al „Tribunei” va apărea numai Marți noaptea.

— **Pentru fondul ziaristilor.** Dl. Nicolae Ga-trilla, învățător în Ohababistra, a dăruit, din prilejul fidanțării sale cu doamna Viorica Lilescu — ca răscumpărare a anunțurilor de logodnă — suma de 10 cor. fondului ziaristilor români.

— **Sărbătorirea maestrului Caragiale.** Din București ni-se scrie: Cercul literar și artistic al teatrului „Comoedia” a organizat pentru Duminică 29 Ianuarie, la ora 3 p. m., un festival literar și muzical pentru sărbătorirea ilustrului maestru al literaturii române, I. L. Caragiale.

Festivalul acesta se dă cu concursul societății scriitorilor români și al societății autorilor dramatici români, ai căror membrii vor citi din operele lui Caragiale.

Orchestra teatrului „Comoedia” pregătește pentru acest festival un program extraordinar.

Principesa Maria va onora cu prezența sa festivalul, la care vor asista și unii dintre domnii miniștri.

Tot pentru sărbătorirea maestrului Caragiale artiștii teatrului „Comoedia” vor reprezenta Luni seara 30 Ianuarie, hazlia comedie „D'ale Carnavalului”, una din nemuritoare capodopere ale jubilarului.

Spectacolul va începe cu monologul „Întâi Aprilie” de I. L. Caragiale, zis de directorul de scenă al teatrului „Comoedia”, d. Ion Manolescu.

— **Un moftolog al „Gazetei”** într-un număr recent al ziarului nostru pusesem o întrebare foarte logică, că cine o fi d. I. Corbu care iese dește crimpelele „Românului”.

Era cu atât mai îndreptățită aceasta întrebare, cu cât noi cunoșteam un d. Corbu, care ceteste în stele și nu în mofturile „Românului” și deci nu poate fi deloc preocupat cu afacerile noastre politice, cari nu fac parte din sistemul planetar.

Mai târziu însă ne-am dat seamă că d. Corbu, moftolog consumat, era chemat să și îndrepte atenția asupra bolizilor din redacția lunatică a „Românului”, și asupra șolomonarilor dela „Gazeta”, unde găsisse teren prielnic studiului său.

Orice om de știință confundă eul său cu subiectele ce le tratează, de aceea nu ne-am mira căuși de puțin să vedem apărând un nou studiu intitulat: „Găze lunatice și șolomonari samaritanici în redacțiile autorizate”.

— **Cununie.** Emy Papp din Holod și Dr. Valer Muste medie în Lăpușul-ungurese, își anunță cununia care se va celebra Duminică, în 18 Februarie st. nou a. e. erele 11 a. m., în biserica greco-cat. din Holod (com Bihor).

Felicitările noastre.

— **Doi condamnați se revoltă.** Înaintea Curții cu jurați din Cernăuți s'a judecat eri procesul de omor al fraților Kottek. Grigore Kottec a fost condamnat la moarte prin ștreang, iar Tanasko Kottek la 15 ani temniță. După ce președintele a rostit sentința, cei doi condamnați în desperarea lor au dat în lături paznicii și s'au repezit spre ușă, să fugă. Intrarea le-a fost oprită de public, în parte mare țărani. Atunci ucigașii s'au repezit asupra senatului și a jurului lovind cu scaunele în dreapta și în stânga. Un tumult îngrozitor se răscur în sală, căruia i-au pus capăt jandarmii, cari au fost chemați în grabă.

Comandanții au fost prinși în fiară și conduși în cehulele lor.

† **Maria Aurelia Dr. Iova n. Bogdan**, tânăra soție a dlui Dr. George Iova din Caransebeș, a repausat la 8 Februarie n., în vîrstă de 18 ani. Odihnească în pace!

— **Demonstrație contra Suveranului.** Din Miskolcz se comunică: La reprezentarea unui cinematograf din localitate s'a făcut demonstrație contra împăratului nostru. Amuse se reprezentau scene din anii 1848, cari au fost introduse de un tablou al domnitorului. La proiectarea tabloului, mai mulți indivizi din sală au început să fluere. Această demonstrație a luat proporții mari, când conferențiarul, care explica scenele, i-a rugat să înceteze cu fluierăturile demonstranții i-au răspuns cu injurături, triviale erumpând în strigăte: „jos cu Împăratul”. A trebuit să intervină poliția, la apariția căreia demonstranții au spălat puțin. S'a deschis anchetă pentru aflarea demonstranților.

— **Deputați spanioli și imunitatea.** Raportul comisiei de imunitate din camera spaniolă amintește că în ciclul parlamentar s'a suspendat imunitatea deputaților în 404 de cazuri, dintre cari 88 pentru laesa majestatis, 3 tradare, 20 agitație contra religiei, 17 îndemn la revoltă iar restul cazuri mai mărunte. Acest raport aruncă o vie lumină asupra stărilor de prefacere prin cari trece Spania, unde democrația dăbia acum începe să și ceară drepturile.

— **Noua căsătorie a doamnei Tosselli.** Doamna Tosselli, fosta moștenitoare a tronului de Saxonia, despre care zărele au scris atât de mult în legătură cu viața ei aventuriosă, — se mărită din nou. După cum se comunică din Berlin, dânsa se află acolo, și caută locuință pentru noua sa căsnicie, ce o va face cu un tânăr inginer din Florența. Față de știrea despre punerea ei sub epitropie, se vede, că vom mai auzi încă multe despre calambururile acestui suflet vecinic agitat.

— **Baia lui Opre.** Baia din piața bisericii românești, a dlui Opre, renovată radical a fost deschisă săptămânile trecute. D. Opre tânărul n'a cruțat într'adevăr nici un sacrificiu, pentru a face o baie modernă, care se oferă publicului tot confortul. Baie de abur, băi de vană, diferite dușuri scofiene, tot ce se cere unei instalații moderne de baie, se găsește aci. Recomandăm baia dlui Opre publicului românesc, nu numai ca întreprindere românească, ci și ca confort pe care l' găsește pe lângă preț mai ieftin.

— **Rodin și Ialieni.** Ziarul din Paris „Matin” scrie cu multă indignare, despre ofensa adusă în Roma marelui sculptor francez, Rodin, din partea artiștilor italieni. Cazul acesta arată pe deplin dispoziția publicului, din Italia față de Franța, bunăvoință că ea ar ajuta Turcia în războiul ei cu Italia. Această bunăvoință s'a format în urma conflictului maritim franco-italian, când s'a constatat că vasele franceze duc muniții și soldați turci spre Africa. Această dispoziție generală s'a manifestat față de Rodin, gloria sculpturii franceze. „Matin” relatează cazul în următoarele: „Sculptorul Rodin se afla la Roma, unde supraveghia așezarea unui monument al său, în palatul ambasadei franceze. În onoarea artistului, președintele artelor plastice din Roma a dat un prînz, la care a invitat și o seamă de artiști italieni. Acestui prînz ar fi trebuit să-i urmeze banchetul artiștilor, dar asemenea pentru sărbătorirea lui. Dar banchetul n'a urmat, căci unii artiști s'au opus. Opunerea au motivat-o cu stările politico nefavorabile, cari există între Franța și Italia. Atitudinea artiștilor italieni — încheie ziarul — a fost primită cu satisfacție de presa din Italia.

— **Nenorocirea unor excursioniști.** Aproape toate zărele aduseseră știrea că gerul puternic în America de Nord a înghețat și Niagara. Seorța de gheață împreunase malurile pe o distanță de cinci sute de metri. Grupe mari de excursioniști

din toate părțile Statelor Unite veneau în drume spre vestitele cataracte și treceau dola un mal la altul cu multă ușurință. Un astfel de grup din vreo 25 de oameni trecea Duminică trecută peste ghiiață; cei mai mulți erau dincolo, rămăseseră numai trei inși când ghiiața s'a rupt și alții luau de torent a rupt-o în goană vertiginosă la vale. Un tânăr a fost lovit de sloii ce veneau din urmă și zdrobit în bucăți. Doi soți — femeia și bărbatul — văzând cum gonesc spre mormânt, au căzut în genunchi și îmbrățișându-se au dispărut în valuri petrecuți de lacrimile de jale ale lumii de pe țărni.

— **Mulțămită publică.** Din prilejul arangerii concertului, a credincioșilor români gr-or din Timișoara-Fabric, — pentru aranjamentul intern al noii biserici — au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne:

D. Dr. Iosif Gall membru în Casa magnaților 50 cor., dnii Dr. Traian Putici protopresbiter, Antoniu Mocioni de Foeni și George Ioanovici Babi câte 30 cor., I. P. S. Sa Ignatie I. Papp episcop, dna Iulia Dr. Lazar. Matias Csordás și Iosif Eckert iun. câte 20 cor., Petru Toader 15 cor., Dr. Ioan Darabanth, S. Sternthal, Dr. Emil Babeș Budapesta, Dr. Carol Telbisz, Em. Ungureanu, vād. Martha Dragonescu, Dr. Francisc Csoriba Budapesta, Mihai Păcățian Comloșul-mare, George David Ruszkabánya și Vioara Ardelean câte 10 cor. P. C. Sa Aug. Hamsea, Filaret Musta, Voicu Hamsea, R. Ciogogariu, G. Letica, I. Németh, Eugen Nyiri, P. Schoibert, V. Radu, N. Nicorescu, P. Minișan, N. Oncu Arad, Costa Maniu, Iosif Farchescu, I. Andreescu, G. Giuchiciu, Vasile Hossu, Iona Mészáros și R. Bolza câte 5 cor., D. Dabici (Dorogș). Iuliu Alfandri, vād. Iulia Mărza, Stefan Petrovici, Dr. C. Balta, Stan Vidrighin câte 4 cor., Dr. L. Georgevici Rékás, Comuna biseric. izraelită din Timișoara-Cetate, David Klein, I. Cimponeriu Lipova, Popa Buzias, E. Mezin Nereu, I. Cucu, Frații Deutsch (Fabric), dna Dadányi, E. Prazici, C. Nenad și D. Ionescu Remetea câte 3 cor., G. Tocitu, Călacea, N. Vulpe Jiadani, P. Jurma St.-Andras, Ioan Plavoșiu, N. Martinovici Topolea, V. Terebențiu Petroman, I. Crainic Unip, T. Petcu Giroc, D. Voniga Giroc, G. Selegoan, A. Raicu Giroc, I. Vuia Caransebeș, P. Mezin Nereu, G. Cincea, Sofr. Marton, N. Diminescu, G. Mustețiu, A. Gerdan, Antoniu Novotny, R. Zărie, vād. G. Marcovici, I. Balint, A. Künnes & comp., F. Wilhelm, Csendes & Fischer, D. Voica, Tr. Lungu, Ign. Stroia, M. Ardelean, Iosif Kremer, G. Gruiu, N. Klein, Nic. Jian, Iulius Cotora, G. Miculescu, A. Stoicu, M. Dincia, M. Rista, D. Dozse, Tr. Olareșcu, M. Moldovenescu (Murani), P. Muncuvre, Dr. V. Mezin, P. Sepetian, Dr. P. Cioban, Dr. C. Crăciunescu, V. Valanțiu și Ioan Milea câte 2 cor., Constantin Taran, G. Medvesan, D. Vasilescu, I. Crotu, E. Cloase, P. Olariu, M. Büchler, P. Rotariu, D. Matias, G. Despot, D. Mureșian, Tr. Hert, V. Ionescu, I. Babeu, L. Rațiu, V. Roman, I. Popa, I. Russu, I. Ciogogariu, T. Bucurescu, P. Savi, I. Giuchiciu, E. Ceregan, I. Tioldan, V. Popovici, A. Muhutia și A. Kállay câte 1 cor.

Primească toți contribuitorii cele mai profunde mulțumiri pentru prețiosul lor sprijin. **Com. arany.**

x **Recomandăm atelierul de cruci și monumente Iosif Nagy, Brașov**, unde se lucrează cele mai frumoase cruci pe mormânt și alte monumente, dela execuția cea mai fină până la cea mai complicată. Material de granit, piatră indigenă și străină, marmoră, sienit. Lucrează mazolee și cripte familiare cu prețuri ieftine. **Recomandăm atelierul și în atenția fabricelor de mobile pentru cumpărarea tablelor de marmoră.**

x **Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fînd în pragul proiectelor de reformă a învățămîntului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațială.

x **Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy**, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chemică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

x Azi dăbia se mai află câte o familie, care poate trăi fără nici un instrument muzical. Muzica dă voie bună, vioiciune celor ce o ascultă. Doar nu se poate închipui muzică bună fără instrument de asemenea bu. S'au dovedit de cele mai bune instrumente, având plăcut și construcție fină instrumentele muzicale de la fabrica *Mogyorossy Gyula* Budapesta VIII Rákoczi-ut 71, despre cari vorbește mai pe larg anunțul publicat în numărul de azi al ziarului.

x *Adolf Nadler*, fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII*, str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x Cel cari cumpără pian să inspecteze mai întâi depozitul din Cluj al lui *I. Triska*, distins cu cele mai mari premii pentru că ține în magazin numai cele mai bune pian, pianine armonii de cel mai bun fabricat, și e totodată cel dintâiu și cel mai vrednic de încredere în vor de cumpărat din Ardeal. Pentru amănunte recomandăm în atenția publicului numeroasele scrisori de recunoștință apărute în numărul de azi.

x *Pantofari și ciobotari*, dacă voiti să vă procurați materialul necesar calitate bună și preț ieftin, adresați-vă la firma *I. Gottstein și fiul*, Sibiu, Piața mică 5, unde se află în bogat asortiment, tot felul de tâlpi „vaches” indigene și străine, crupon, căptușeală de toate calitățile. Piele, de șevro și box, diferite fabricații. Tocuri de gumă *Berson Palma* și americana *Sullivan*, negre și galbene.

Mișcare culturală și socială.

— **Petroceri, concerte.** —

Concert și reprezentațiune teatrală în Oravița. Ni-se scrie din Oravița: Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană organizează la 15 Faur n. în sala mare a otelului „*Coroana*” un concert și festival grandios, care va fi o atracție excelentă de carnaval. Din toate părțile se arată un deosebit interes pentru petrecerea asta.

Oaspeții vor fi primiți cu toată căldura; aranjieri binecunoscuți publicului românesc oferă garanție deplină, că oaspeții se vor amuza delicios.

Comitetul a trimis următoarea invitație: „Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană” aranjează Joi la 15 Faur st. n. 1912 (Intimpinarea Domnului) în sala otelului „*Coroana Ung*”, din localitate un concert împreunat

cu teatru la care sunteți invitați împreună cu st. familie. Prețurile locurilor: Loc de șezut 2 cor., loc de stat 1 cor. 60 fil. Membrii contribuitori ai Reuniunii plătesc pe jumătate. — Prezidiul.

Program: I. Concert. 1. C. G. Porumbescu: Sunt „*Arboros*”, cor bărbătesc. 2. „*Pătulita*” scenă humorist., predată de dl Alex. Lazăr. 3. „*Cei doi voinici*”, duet comic, predat de dl Dr. N. Hubian și dl M. Tismonariu. 4. G. Dima: „*Hora*”, cor mixt cu accomp. de pian dl J. Lang.

II. Teatru. „*Pălăria ceasornicarului*” comedie într'un act de Adm. de Girardin, localizată de A. G. N. Persoanele: Cornel Arginteanu: dl I. Petru. Stefania, nevasta lui: d-șoara Iustina Giuchici. Iancu Arginteanu: dl Dimitrie Buna. Ana, cameriera: d-șoara Ana Zarcuța. Ilie, servitor: dl Alex. Lazăr. Un ceasornicar: dl Ioan Purgar.

III. Joc.

Petrecere în Arad. Corul Asociațiunii Aradane, secția plugarilor din Pârnea, invită la reprezentațiune teatrală împreunată cu concert și joc ce va avea loc în 5/18 Februarie (Duminea lăsatului de brînză) în sala casei naționale. Inceputul la orele 8 seara. Invitări speciale nu se fac.

ECONOMIE.

„*Mureșanul*” institut de credit în *Maria-Radna*, își va ține adunarea generală anuală la 22 Februarie n.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Revista Idealistă Nr. 9 și 10 pe 1911, cu următorul conținut:

A. D. Xenopol. — Lecțiile dela Sorbona asupra Teoriei Istoriei. II. Repetire și succesiune. N. Zaharia. — Consolarea. Studiu psihologic. Eugenia de Reus Ianculescu. — Roma. II. Franc Thomas. — Chestiuni vitale. VII. Mare dezordine. N. Russu. — Inceput de nuvelă. E. Grigoraș. — Ploua și grindina. Cronică științifică. Bulletin bibliografic. Cărți române. Lui Dimitrie August Laurian de Lazăr Spiridon Bădescu. — D. C. Z., La cruci (Icoane dela țară) de M. Lungianu. — D. C. Z., Insemnare a călătoriei mele de Constantin Goleșcu. Cărți străine. D. C. Z., Quelques poésies de Mihail Eminesco. Traduites par Al. Gr. Soutzo. — Argus, De la Méthode dans les sciences. Deuxième série. — Argus, In-

Leon Tolstol.

215

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Tom. de A. C. Corbul.

(Urmare).

XXXIV.

Kutuzow zise în franțuzește:

— Atunci dta nu ai, ca alții, părerea că trebuie să batem în retragere.

— Din potrivă, serenissime, răspuse Raikoski: în angajamentele nehotărîte, învingătorul este acela care arată mai multă tenacitate. Și sunt de părere...

— Kaissaroff! strigă Kutuzow aghiotantului său, sezi jos și scrie ordinul de zi pentru mâine. Iar tu, se adresează el unui alt aghiotant, să faci înconjurul liniei și să spui întregii armate că mâine atacăm.

Și grație acelei legături misterioase care menține în armată un acelaș spirit și care formează nervul rășboiului, cuvintele lui Kutuzow, ordinul său de zi pentru lupta de mâine se răspândiră simultan în toate rîndurile. Căci cecece spunea Kutuzow nu era rezultatul unor combinațiuni dibace, ci sentimentul intim al sufletului însuși al comandantului șef, și care rezuma sentimentul intim al fiecărui rus. Aflând că a doua zi vor merge să-l atace pe dusman, primind astfel confirmarea propriei lor dorințe, soldații obosiți și sovăitori, prînseră nădejde și se consolară.

XXXV.

Regimentul prințului Andrei făcea parte din rezerva care rămase inactivă până la ceasurile două în dosul

lui Samenovski, sub acțiunea unui formidabil foc de artilerie. La ceasurile două, regimentul care perduse mai bine de două sute de oameni înaintă peste câmpia de ovăș călcată în picioare, în spațiul cuprins între Samenovski și bateria așezată pe colină, în locul unde atâtea mii de oameni au fost masacrați în aceea zi și asupra căruia inamicul îndrepta în acest moment focul concentrat al mai multor sute de tunuri.

Regimentul perdea încă o treime din efectivul său fără să se urnească din loc și fără a trimite o singură împușcătură. În fața și mai ales la dreapta, în fumul des, tunurile hăbuiau; și în această atmosferă misterioasă ghiulele sburau fără încetare cu o iuteală suierătoare, împreună cu grenadele văjăitoare. Câte odată, ca și cum s'ar fi dat oamenilor o odihnă, bombele sburau timp de un sfert de ceas pe de-asupra capetelor lor. Altă dată, într'o singură minută, mai mulți oameni erau loviți și fără încetare se ridicau morții și răniții. Cu fie care lovitură, acei cari nu erau loviți, vedeau scăzându-le șansele de a rămâne în viață.

Regimentul era împărțit în coloane îndepărtate ca la vre-o trei sute de pași una de alta; dar cu toate acestea oamenii rămăneau subțiri și tăcuți.

Li-se recomandă să se așeze la pământ; unii își scuturau pulpanele mantalelor, alții își frecau baionetele cu bulgări de pământ pe cari le sfărâmau între degete. Alții iar se descălțau, își așezau obielele pe picioare și se încălțau iar. Alții clădeau căsuțe din paie ori împleteau garduri de stuf.

Cu toții păreau absorbiți în ocupațiunile lor. Când se îndepărtau brancardele cu răniți ori când, prin mijlocul fumului nu părea a lua ceva în seamă. Dar când artileria și cavaleria se urneau pentru a intra în foc, din toate părțile porneau exclamațiuni încurajatoare. Cu toate acestea soldații se interesau mai ales

trouction á la Sociologie de E. de Greef. — Argus, Sociologie générale de M. H. Cornejo. — Argus, La Morale de Jésus de I.-M. Lahy.

12 BUCĂȚI ILUSTRATE
FOTOGRAFII PROPRII

2 COR.

SE POT COMANDA NUMAI LA

URAI JÁNOS,

FOTOGRAFUL CURȚII ARCHIDUCULUI IOSIF
ARAD, FORRAY-UTCA 1.

POȘTA REDACȚIEI.

Pentru „*Gazeta Transilvaniei*”. La o somare indirectă a noastră adresată „*Gazetei Transilvaniei*” într'o notiță la „poșta redacției” relativ la banii ce a încasat pentru fondul ziaristilor „*Gazeta*” răspunde azi, că suma încasată spre acest scop este de 3321 cor. 60 bani și că este depusă cu libelul 22.083 la filiala băncii „*Albina*”, care se află în posesiunea doamnei văd. Elena Dr. A. Mureșianu. Luăm act. Nu putem înțelege însă supărarea „*Gazetei*” pe aceasta chestie. Ar trebui să ne fie mulțumitoare că i-am dat prilej să lămurască o afacere, asupra căreia n'am admis să fie atacată ori bănuită cu incorectitudine. Nu avea nici un haz, să ne răspundă burzlușit pentru această provocare. Iată că noi îi dăm cu plăcere relații despre încasările noastre, pe seama fondului ziaristilor, în urma provocării ce ne face. Sumele încasate de noi sunt odată 648.06 depusă în libelul Nr. 18322 la „*Victoria*” și 485.87 fel. depusă în libelul Nr. 16324 „*Victoria*”. Suma aceasta din urmă este colectată la festivitățile inaugurării palatului „*Tribunei*”. Libelele se află la administrația noastră.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Laur Moldovan, Bazna. Anunțul publicat de 5 ori costă 4 cor.

Redactor responsabil: **Iuliu Giurgiu.**

„*Tribuna*” institut tipografic, Nichin și cona.

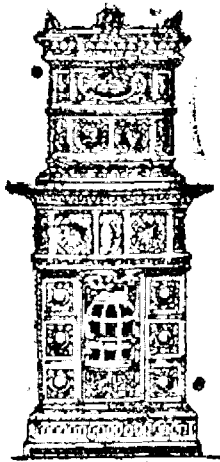
de incidentele și de evenimentele în afară de bătălie ca și cum atenția acestor oameni chinuți la morală, și odihnea în fațele vieții de fiecare zi. Așa, atențiunea tuturora fu absorbită de un cățel cu părul roșcat veni cine știe de unde și care se pomeni deodată în rîndul cu coada în sus și care numai decât se date cu agilitate la o parte, cu un lătrat urias, de lângă un obuz care explodă lângă dînsul. Intreg regimentul izbucni în rînd. Din păcate, distracțiile de acest fel nu durau decât puține minute; oamenii stăteau de mai bine de opt ceasuri sub veșnica amenințare a morții iar chipurile lor palide și descompuse se îngălbineau și se posomorau din ce în ce mai tare.

Prințul Andrei, palid și întunecat ca toți oamenii regimentului său, se plimba pe câmpia de ovăș cu o pul pe piept, cu mâinile la spate. Nu avea nimic de înțepins, nici o poruncă, de dat. Totul mergea de sine, morții erau dați la o parte, răniții erau ridicați și rîndurile se reformau. Dacă soldații înaintau pu mult la dreapta sau la stînga, ei reveneau din nou. În început, prințul crezu de datorita sa să-i încurajeze soldații; dar își dete numai decât seama că ei nu aveau nevoie de aceasta. Toate puterile sufletului său, ca acelea ale fiecărui soldat, tindeau inconștient a îndărta groaza pe care li-o inspira situațiunea.

Prințul Andrei își țira picioarele, făcea să fognea iarba, și privea la praful care-i acoperea cismele. Mergea când cu pași mari, silindu-se să-și pună picioarele în urmele lăsate de coșai, sau își număra pașii socotind în minte cam câți pași din aceștia ar putea curge spațiul de un kilometru, sau smulgea din pământ câte o floriceică de absint pe care o frecă între palmelor, după care-i mirosea parfumul tare și ac

(Va urma).

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuploare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Ioan Kallap

industrie de ceară și turtărie mare.

Arad, Strada Deák Ferenc 6.

Casa proprie.

Telefon 863.

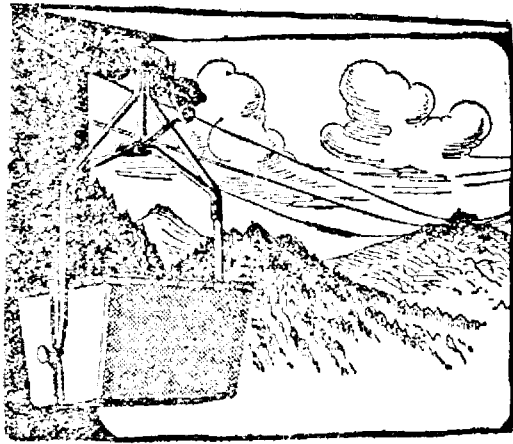
I-și recomandă luminile și toate obiectele în acest ram pentru biserici și alte scopuri.

Epltropiile și vânzătorii primesc rabat mare.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

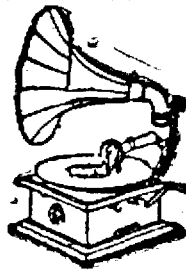
BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevete »Balon«, cingi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportere, etc.

Ceasornice, giuvaere, gramafone, și plăci

se pot cumpăra pe lângă garanție de 10 ani, cu prețurile cele mai ieftine din întreaga țară, fie chiar și pe rate, la marele depozit alui

Tóth József,

ceasornicar și giuvaergiu.

Szeged, Dugonics-tér 11.

Reparații cu garanție de 5 ani se fac ieftin.

Catalog ilustrat trimis gratuit.

— Nenumărate scrisori de recunștință. —

Revânzătorii se caută.

În atenția pomicultorilor!

Ofer altui de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.**Orova Károly,**

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

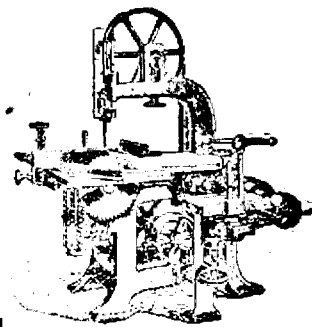
Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.

Specialități: Herestraie rapide și cu două tăiușuri, instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsarilor și inginerilor.

Condițiuni favorabile de plată!

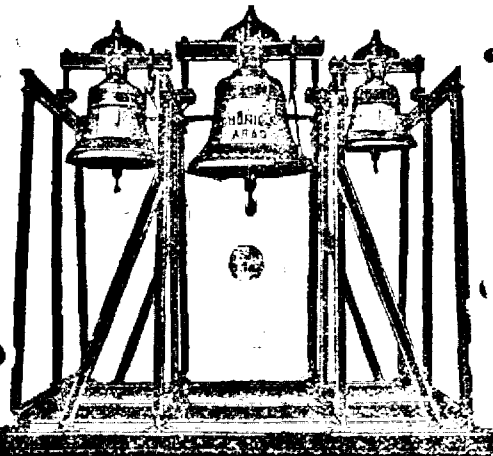
Catalog trimis gratuit!

Frideric Mönig

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

— Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceluiași țare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare, clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna la dispoziție. Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință se trimit gratuit și porto franco.

Cine voiește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

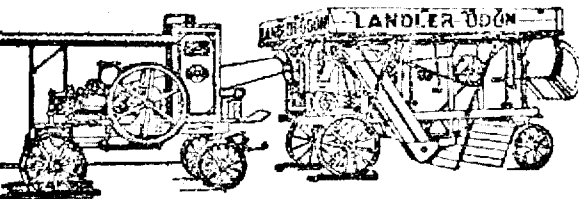
Greciun & Voda

din Lușoș,

care dispune de căzănării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR” motor cu olei natural
 în urma multiplilor calități este
 cel mai bun dintre toate mo-
 toarele de acest fel
 având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm poentru:

mori-, ateliere industriale
 și la totfelul de mașini agricole.

Spese la cias după fiecare HP. 1 1/2 fil.

Nu este supus supravegherei finanțelor!

Se vinde și în rate! Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.
 Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe,
 Budapest, Lovag-u. 2.

**PEPINIERELE
 VÁSÁRHELYI & HAIDU
 BIHARDIÓSZEG.**

Un milion vițe americane altoite cu și
 fără rădăcini de 1 an și 2 ani.

Cultivează și livrează cele
 mai alese soiuri: Române,
 Franceze și Ungare. — Ser-
 vește cu cele mai renumite
 vițe de Delaware produ-
 cătoare de cel mai fin și
 bine plătit vin, recunoscut
 în lume. — Comandele se
 efectuează prompt și în ca-
 litate inecșționabilă ga-
 rantată, cu 30-40% mai ieftine ca la
 toate pepinierele din Ungaria și România.

Vițele noastre toate sunt autentice, selec-
 ționate, dezvoltate, cu rădăcini mari și vi-
 guroase ca de 2 ani, lăstar.i crescuți peste
 50-100 cm. și portaltoiu în perfecta stare
 a sănătății, după cum testează certificatul
 din Catalogul mai recent, care la cerere
 se trimite ori și cui gratis și franco. —

Este în interesul on. public, că fiind cererile foarte multe, să
 grăbească cu comenzile spre a putea avea varietățile dorite. La
 cerere sunt rugați a ne arăta adresa exactă și că în care ziar au
 citit anunțul nostru.

Caut

UN ÎNVĂȚĂTOR

penzionat sau alt individ care se pricepe la
 economia de stup după sistemul cel nou.
 A se adresa Dlui **Eugen Roșescu**,
 oficinat de bancă în Cluj-Kolozsvár.

In grădina de iarnă a
„Hotelului Central”

condusă în spirit modern; — Onoratalui
 Public i-se servesc mâncări și beuturi, de
 cele mai bune, cari mulțămesc ori-ce pre-
 tenții. — După teatru se capătă cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi
 stau la dispoziție săli separate.

Zilnic taraf de țigani, de primul rang.

In cafenea se poate lua asemenea
 după reprezentațiile teatrale — cină.

Cu distinsă stimă: **Augustin Csermák**,
 hotelier.

Vânzare de
altoi de viță
 de vie nobilă și
 pomi altoiți.

Cine voiește să aibă
 o grădină frumoasă
 de viță de vie ori
 poame, să se adreseze

cu încredere la pepinieria condusă
 conform cerințelor științifice a lui

Vityé Miklós, Ós-Csanád,
 Torontálmogye.

unde se află altoi nobili de pomi și diferite
 specii de viță de vie nobilitată și americană.

Pentru dessert: meri, peri, cireși, pruni, vișini,
 perseci, ringlote și nuci. — Prenotări pentru
 toamnă și primăvară primesc ori și când.

Catalog ilustrat trimis franco și gratuit.

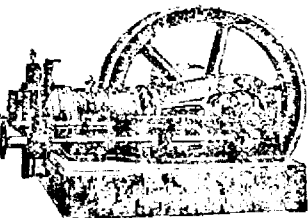
**MOTOARE
 ȘI LOCOMOBILE**

cu gaz, olei și benzin.

Liferare promptă

Condiții conve-
 nabile de plată!

Garanță pe timp
 îndelungat!

Fabrica de motoare din Drezda
 societate pe acții.

Cea mai mare și mai veche fa-
 brică de motoare din Germania.

AGENTURA GENERALĂ PENTRU UNGARIA:

GELLÉRT IGNÁCZ és TÁRSA
 BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4
 (Alkotmány-utca sarok).

Telefon 982.

Balog Sándor,

carnățarie și depozit de șuncă
 de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună,
 fără os, care e cea mai
 preferabilă comercianți-
 lor, — putându-se tăia
 excelent.

Recomandă diferite soiuri de carnea-
 țării cu prețuri ieftine — Catalog
 trimite gratuit.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
 Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

**TRISKA J. Cluj — Kolozsvár,
 Strada Bartha Miklós 14.**

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

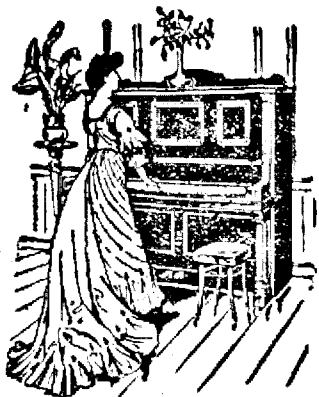
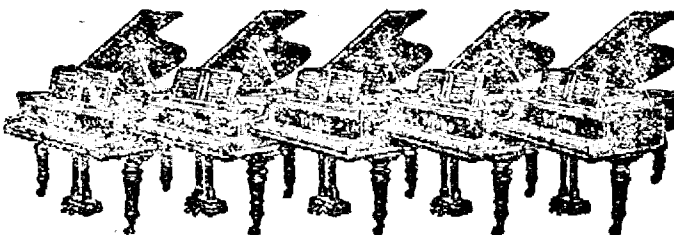
Are în depozit piane: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
 Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
 stau la dispoziția cumpă-
 rătorilor. — Telefon 419.

Gafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Chlgr.	Cor. 1-60
Portorico 1/2 >	> 1-90
Cuba 1/2 >	> 2—
lava aur >	> 1-70

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Chlgr.	Cor. 1-90
Calitate fină 1/2 >	> 2-20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Me- nado, Mocca) 1/2 Chlgr.	> 2-60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Chlgr.	Cor. 2-50
Tea de Congo 1/2 >	> 3—
Mixtură pentru familie 1/2 Chlgr.	> 5—
Tea imperială foarte fină 1/2 >	> 6—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2	> 6—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Chlgr.	> —80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1-90
1 litru rum fin de Brazilia	> 3-40
1 sticlă 7/10 rum fin de Jamaica	> 3-50

Renumitul »ARDEIU KOTÁNYI« se vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.
(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și
ARAD, József főherceg-ut Nr. 3.
in edificiul băncii »Arad-Csanádi Takarékpénztár«
Nr. telefonului 809.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au adrunținat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestor stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Kör-ut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai neglece, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și sira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și cășire separată. În ceea ce privește cura, de-părtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite scrisorile. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminea până la 12 ore a. m. Tratamentele se fac cu Salvarsanul Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noemvre IV., Muzeum-körut 13.

Primul atelier de biliarde din Brașov

MERTH JÁNOS,
Brassó, Vasút-utca 8. sz.

Pregătește din material excelent și uscat totfelul de biliarde, în stilul cel mai modern, primind pe lângă prețuri foarte moderate și reparaturi.

Numărul telefonului 28.

Ujj János,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte de cheituieli și planuri pentru poduri de beton cu construcție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

OH! DOAMNE

„Mă nădușe afurisita de tușă!

În contra tusei, răgușelei și flegmei s'a dovedit de cel mai bun mijloc

Pastilele-Egger

cari nu strică apetitul și au un gust excelent. Prețul unei cutii 1 cor. 20 fil.

O cutie de probă 50 fil.

Depozit principal la:

farmacia „NADOR“ gyógytár
Budapest, VI., Váci-körut 17. sz.

SĂ TRĂIASCĂ!

»Pastilele lui Egger« m'au vindecat îngrabă!

Se poate căpăta în Arad la farmaciile: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hauer Lajos, Hajós Árpád, Krebsz Géza, Kárpáti János, Ring Lajos, Rozsnyay Mátyás, Vojtek Kálmán și la drogeriile: Nestor Hanzu și Vojtek & Weisz. — În Gyorok la farmacia: Masznik Dániel. — În M.-Pécska: la Adler Gy. Lajos. — O-Pécska: Ioan Rocsin. — Simánd: Csiky Lukács. — Sikszón: Füredi Ede örök.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, dela 4—100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator central și mechanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros neplăcut. —

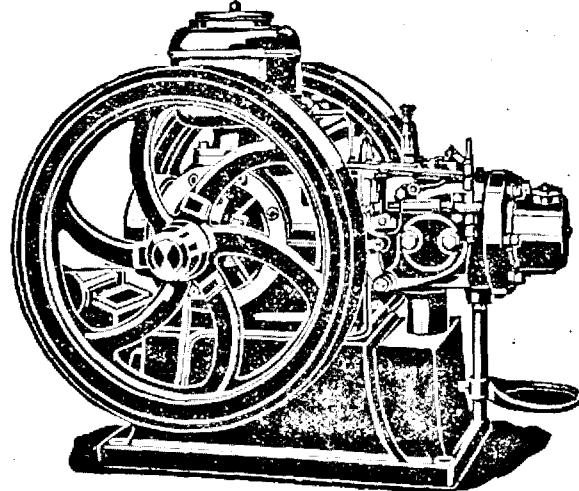
Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Îndărătul Operei.)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine.
Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

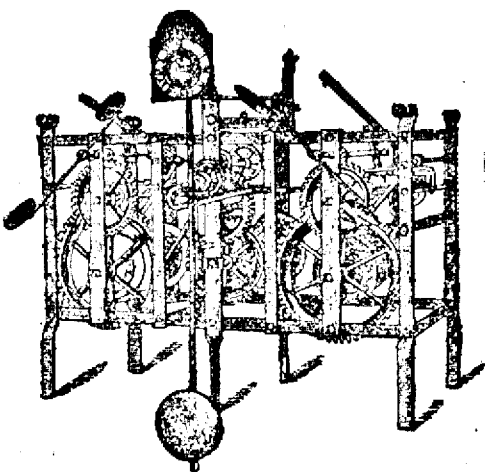
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 397 kilg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. — Prețuri-curenție ilustrate trimis gratuit.

Articole noi pentru ori-ce sezon!

Papp K.

orologer de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri și mașini și lucrări de aramă.

Temesyár-Gyárváros,
Fő-utca 34.

OROLOGE DE TURN
construcția ce mai nouă și solidă pentru biserici și școli, precum și reparaturile astorfel de oroloage să efectueș conștientos și ieftin. Preliminare de spese gratuite.
Lucrează! Mașini pentru fabricarea de ghiață, pentru răcire, aparate de ars rachie și fabricarea berel, apaducte de mare presiune și reparațiile necesare, cu prețuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiala sa.

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare,
Temesvár-Józsefváros,
Bonác-utca 16 sz.

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: *Iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scaune de spovedanie, Siciul Domnului, Grota Mariei de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Prețurent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

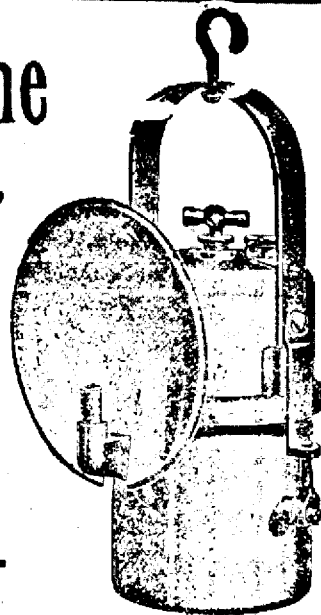
Lampe pentru mine

și tot felul de lampe cu acetylen,
fabrichează

Bartos Zoltán

fabricant de lampe,

Budapest, VII, Gizella-ut 55.

Ingrijivă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esecchiană de ajutorare Reciprocă”.

La aceasta asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 21—80 ani pe lângă o tacsă lunară de 1 cor. și tacsă de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor. iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrie prin oare-care nenorocire neputincios de muncă i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor. însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului o rentă lunară de 50 cor. Membrii înscriși dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. După 3 ani de membrie toate plătirile se pot sista, rămânând membrul asigurat pe o sumă mai mică — Se pot semna 1—2 cuote (2000—4000 cor.) **Atestat medical nu se recere.**

Pe lângă solviri lunare moderate și tacse de măritșuri, poate fie-care a-și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semna 1—2 cuote (2000—4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membrie rămâne orfană, înceată solvirea tacselor, la măritș, fata totuși primește suma asigurată, ori dacă nu se mărită, la împlinirea etății de 24 ani. Fetele mici plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de membrie, **solvim erezilor suma asigurată.**

Liquidările se fac strict în sensul statutelor.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuote semnate până la 15,000.000 cor. și peste 215.000 cor. fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

ASOCIAȚIA ESECHIANA DE AJUTORARE

Direcțiunea pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár-Belváros, Hunyadi-utca 4., I. emelet.)

In fabrica de mașini a Căilor Ferate Ungare se pregătesc cele mai nouă și moderne

GARNITURI DE TREERAT

construcții de oțel cu locomobil presiune de 10 cai putere. Cele mai nouă sisteme de motoare cu benzin. Foarte ieftine locomobile cu gaz, locomotive, pluguri cu vapor, mașini jumătate stabile și compound. — Fabricațiile fabricii de mașini agricole din Losonc, societate pe acți: Mașini de sămănat »Losonci-Drill« cilindrice. »Record-Drill« cu lingușă și »Record II.« patentat. — Site pentru bucate sistem Kalmár Garnituri pentru mori, pluguri de Reșița, grape, sape pentru sfeclă. — Fabricațiile: International Harvester Company of Amerika Mc. Cormick Deering Milwaukee, precum mașini de cules, de strâns, de cosit. Grape cu dinți arcași sistem Mc. Cormick. Cară pentru aruncarea gunoiiului sistem Corn. King. Presse de fân și mașini, universale de măcinat. — Trimite despre toate catalog ilustrat

WALDER ARTHUR,

ARAD, Ferenc-tér 1/b.

Telefon 87.

Prăvălia de modă englezească. — Angol-divat áruház.

Dej — Dész, (Comitatul Szolnokdoboka).

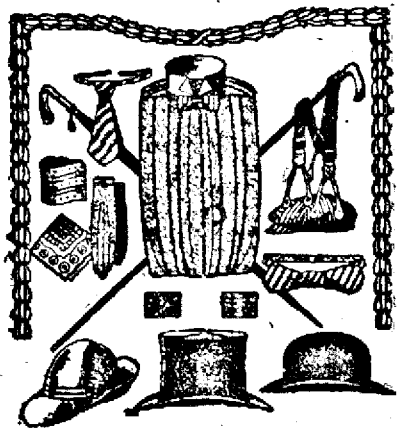
Cele mai frumoase articole pentru domni și dame, precum: blane, pardesie, cămăși pentru domni, pălării, berete, ciorapi, cravate, batiște, geamantane, săculețe pentru dame și ori-ce articole de călătorie.

Singurul magazin de ghete pentru domni și dame.

Prețuri fixe — solide.

Cu stimă

Lovass Zoltán és Társa.

Articole noi pentru orice sezon!

Costume admirabile pentru domni.

Depozit pentru pălării procești, calitățile cele mai bune.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul”

Însoțire economică
Elisabetopole—Erzsébetváros
(Kis-Köküllő vm.)

Românii sprijiniți firmele românești că numai acelea ri vreau binele!

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul”

Elisabetopole—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit.

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29349.

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE”

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: Parteniu Cosma, directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității.”

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE”

face totfelul de asigurări, ea asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, — contra accidentelor și contra grindinei. —

Toate aceste asigurări »Banca generală de asigurare« le face în condițiunile celea mai favorabile. — — —

Asigurările se pot face prin oricare bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății. —

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite, în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare”
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul »Albina.«

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipkeáruház)

din Arad, strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfă de iarnă și o vinde cu prețuri foarte ieftine:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate:

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei	35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei	90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vârgate sau albe	20 cr.	Ismene, trico, jaeger, pentru bărbați și femei	80 cr.
Giorapi pentru femei, jaeger, vârgați sau albi	45 cr.	Trico pentru copii, jaeger	50 cr.
Giorapi pentru femei, împlețiți	25 cr.	Blouse flanel	75 cr.
Gamasch de lână pentru copii	45 cr.	Neglige flanel	270 cr.
Mănuși glacé căptușite, pentru femei	75 cr.	Blouse din materie	120 cr.

Mare depozit în dantele spre ales!

Cămăși pentru copii R. chiffon 85 cr.	Jipon de klot cu crețe duple 1 fl. 50 cr.	Batiste, duzina cu 58—120 cr.	Gulere de dantelă 50 cr.
Cămăși pentru copii zephir colorat 85 cr.	Jipon de mătase 3 fl. 75 cr.	Gulere numai 7 cr. bucata	Cravate pentru bărbați 10 cr.
Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.	Taft de mătase 70. cr.	Mangete părechea 6—8 cr.	Mănuși glacé obicinuite 58—85 cr.
Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.	Blouse de mătase vârgate 70 cr.	Congr lucru de mână 1 fl. 25 cr.	Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
Cămăși pentru femei R. chiffon 75 cr.	Ploiere pentru bărbați și femei 1 fl. 20 cr.	Dantelă metru dela 1 cor. în sus	Giorapi pentru femei 39 cr.
Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.	Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—65 cr.	Pânză de dantelă 25. cr.	Bretele 30 cr.

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de aceste au sosit în mare cantitate cârpe de berlin împletite, cârpe nimalaia, gilete împletite, gamasch împlețiți și trico pentru femei, paltoane, caraciil pentru copii. Șaluri împletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, acoperințe de pat tüll, corsete reform. Surțe de luster și clott. Covoare linoleum. Albituri pentru femei ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă:

Csipke Áruház

Arad, strada Asztalos Sándor Nr. 4.